

τῆς καὶ ποιητικῆν ἐμπνευσιν καὶ ὁρθὴν περὶ κα-
λοῦ κρίσιν καὶ γνώσιν ἐν τισιν ἐξ αὐτῶν οὐ τὴν τυ-
χοῦσαν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμῶν. Ἡ νῦν γρα-
φομένη καὶ λαλουμένη ὑπὸ τῶν λογίων βεβαίως
δὲν εἶναι, παραδεδωμένη πρὸς τὴν ἀρχαίαν, γλῶσ-
σά νῆα, ὡς ἦτο λ. χ. πρὸς τὴν Λατινικὴν ἢ Ἰτα-
λικὴν ὅτε εἰσῆλθεν αὐτὴν εἰς τὸν κόσμον ὁ Δάντης
περιβεβλημένην τὴν σεμνὴν καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἑσθῆτα
τῆς θείας αὐτοῦ ποιήσεως, ἀλλ' εἴ.αι νῆα φάσις μιᾶς
καὶ τῆς αὐτῆς γλώσσης, ἥτις ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἐθνικοῦ
ἡμῶν βίου καὶ μέχρι τῆς σήμερον διατηρεῖται, καὶ
ὑπὸ ποικίλας μορφῆς ἐκφράζει πάντοτε τὴν κατὰ
διαφόρους ἐποχὰς ποικίλην κατὰστασιν τῶν στοι-
χείων τοῦ ἡμετέρου πολιτισμοῦ. Βεβαίως εἰς μάτην
ἀγωνίζονται τινὲς νὰ ἐπιβάλωσιν εἰς τὴν ἡδὴ ἐπι-
κρατοῦσαν φάσιν τῆς ἡμετέρας γλώσσης ὀριστικόν
τινα τύπον, διότι ὀριστικὸν τύπον δύναται μόνον νὰ
ἔχωσιν αἱ νεκρὰ καὶ οὐχὶ αἱ ζῶσαι διάλεκτοι· δὲν
ἀννούμεθα ταῦτα, οὐδὲ διστάζομεν νὰ ὁμολογήσω-
μεν, ὅτι διὰ τοὺς αὐτοὺς τούτους λόγους ἡ κατὰ
τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον προσέγγισις πρὸς τοὺς ἀρ-
χαίους τύπους ἢ ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπ' αὐτῶν εἶναι
ζήτημα φιλοκαλίας μᾶλλον ἢ αὐστηρᾶς λογικῆς, καὶ
ὅτι οἱ ἀπὸ τοῦ μακαρονισμοῦ τὴν ὁρθὴν καὶ καθαρὰν
διάλεκτον διαχωρίζοντες ὅροι θέλουσιν εἶσθαι ἐπὶ
μακρὸν εἰσέτι εὐμετάθετοι, καὶ ἐκ τῆς ὁρθῆς κρίσεως
τῶν λαλούντων καὶ συγγραφόντων μᾶλλον ἢ ἐκ λο-
γικῶν καὶ σταθερῶν κανόνων ἐξαρτώμενοι. Ἀλλὰ
δι' αὐτὰ ταῦτα πιστεύομεν, ὅτι καὶ νόμιμος, ἐνίοτε
δὲ καὶ ἀπαραίτητος εἶναι ἡ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν
ποίησιν χρῆσις τῆς δημώδους διαλέκτου, διότι
καὶ αὕτη οὐχ ἥττον τῆς τῶν λογίων εἶναι νόμι-
μον καὶ αὐθόρμητον προῖον τῆς Ἑλληνικῆς γῆς,
τῆς Ἑλληνικῆς διανοίας, τῆς Ἑλληνικῆς ιστορίας.
Τιμῶμεν καὶ σεβόμεθα καὶ ἐπαινοῦμεν τοὺς ποιοῦν-
τας εἴτε κατὰ τὴν ἀρχαίαν εἴτε κατὰ τὴν νῆαν Ἑλ-
ληνικὴν, καὶ πολλῶ μᾶλλον τοὺς τηροῦντας μέσον
τινὰ ὅρον μεταξὺ τῆς λογίου καὶ τῆς δημώδους
διαλέκτου, ἀλλὰ πῶς νὰ ἐκφράσωμεν τὰς περιπα-
θεῖς σκηνὰς τῆς ἐπαναστάσεως, τὰ ἥρωϊκά αἰσθη-
ματα τῶν αὐτουργῶν τῆς, τὰς δουλικὰς ἡμέρας
τῆς πατρίδος, τὰ πάθη, τοὺς ἔρωτας, τὰς ἐλπίδας
τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, χωρὶς ν' ἀντλήσωμεν τοὺς
τύπους τῆς ποιητικῆς διαλέκτου ἐξ αὐτοῦ ἐκείνου
τοῦ ἀκένωτου θησαυροῦ τῶν δημοτικῶν ἀσμάτων
τὸν ὅποιον ἔχομεν πάντοτε πρῶχειρον καὶ τοσοῦ-
τον θαυμάσιον καὶ φθονοῦσιν οἱ ξένοι;

Μακρὰν καὶ βυβαίαν καὶ εὐνοϊκὴν μελέτην φαίνε-
ται ἀφιερῶτας ὁ ἡμέτερος ποιητὴς εἰς τὰ κλέφτικα
λεγόμενα τραγούδια, καὶ ὁ μέγιστος ἔπαινος ὃν δυ-
νάμεθα νὰ τῷ ἀποδώσωμεν εἶναι, ὅτι τινὰ τῶν ποιη-
μάτων αὐτοῦ ἠδύναντο ν' ἀπατήσωσι τὴν οὐδὲρ-
κειαν τῶν κριτικῶν τοσαύτη εἶναι ἡ ἀφέλεια, ἡ
χάρις, ἡ ἀπλότης, αἵτινες, ὡς εἶναι ἀναπόσπαστα
στοιχεῖα τῆς πλαστικῆς τελειότητος τῶν ἀρχαίων
καλλιτεχνημάτων, ἐπισκομοῦσιν ὡσχύτως τὰ ἀ-
σμάτα τῶν ἀγνώστων ποιητῶν τῶν δουλικῶν μέ-
σων.

— Ἐχετε γαῖά ὕψηλὰ βουνὰ καὶ κρυσταλλέναις βρύσκαϊς,
Χαράματα μὲ ταῖς ὁροσίαις, νύκταις μὲ τὸ φεγγάρι,
Καὶ αἶς μαῦρα Κλεφτοπούλα 'ποῦ τὴν Τουρκίαν ἐτρομάξετε!
Ἀρρώστια δὲν μὲ πλάκωσε καὶ πηαίνω νὰ 'πεθάνω·
Κι' ἂν πάρῃ βόλι τὸ κορμί, πάλ' ἡ ψυχὴ ἀπομένει·
Μαῦρο πουλάκι θὰ γενῶ, μαῦρο χιλιδονάκι,
Νὰ 'λθῶ τὸ γλυκοχάρμα, νὰ ἰδῶ ποῦ πολεμάτε·
Καὶ σὰ 'σκολάσῃ ὁ πόλεμος, κ' ἐβῇ τ' ἀχνὸ φεγγάρι,
Πάλι θὲ νὰ 'λθῶ νὰ σταθῶ 'ς ἓνα κυπαρισσάκι,
Τὰ 'λίγα τὰ Κλεφτοπούλα 'ποῦ 'βρῶ 'ς τὴν γῆν νὰ κλάψω.
Μέσα 'ς τῆς νύκτας τὴν ἑρμιά, 'ς τὸν ὕπνο 'ποῦ κοιμῶνται
Ν' ἀκούσων ἢ μανθάνωσιν τοὺς νὰ τὰ μοιρολόησιν. —

(Ἡ κατάδικη τοῦ Κλέφτη.)

Ἄλλ' ὅτε ἡ ὑπόθεσις τοῦ ποιήματος δὲν λαμ-
βάνεται ἐκ τῶν ἰδιαιτέρων περιστάσεων, ἐκ τῶν ἐν-
νοιῶν καὶ αἰσθημάτων καὶ περιπετειῶν τῆς ἰδιαι-
τέρας ἐκείνης ἐποχῆς τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου, ὅτε
ὁ ποιητὴς ἀδελφὰ αἰσθημάτων τῆς καρδίας του ἢ
τὰ κοινὰ πάθη τῆς ἀνθρωπότητος, τὸν ἔρωτα, τὴν
ἀπελπισίαν, τὴν ματαιότητα τῶν κοσμικῶν ἀγα-
θῶν, τὸν πόθον τοῦ ἰδανικοῦ, τὰ ὄνειρα τῆς καρ-
δίας, ἢ ὅτε περιγράφει καὶ ζωογονεῖ διὰ τῆς φαν-
τασίας ἱστορικὰ γεγονότα τὰ ὅποια ἰδανικῶν δια-
πλάττει κατὰ τινα τύπον ἀληθέστερον καὶ αὐτῆς
τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας, καθ' ὅσον ἡ ἀλήθεια τῆς
ιδέας εἶναι ἡ πρώτη πηγὴ τῆς πραγματικῆς ἀλη-
θείας, τότε ἡ ποιητικὴ αὐτοῦ γλῶσσα, χωρὶς ν' ἀπο-
βάλῃ τὰ μητρικὰ θέλητρα, προσάποκτῇ καὶ ἐκείνη
ὅσα ἐπιθέτει εἰς τὴν ποίησιν τὸ ὕψος τῆς ἐννοίας,
ἡ τρυφερότης τοῦ αἰσθήματος, ἡ ζωοποιὸς δύναμις
τῆς φαντασίας καὶ ἡ ἁρμονία τῆς στιχοποιίας.

Ὅλως φανταστικὸν εἶναι τὸ καὶ Πλάσμα τῆς
φαντασίας ἐπικαλούμενον ποιημάτιον. Δὲν ἀπα-
τώμεθα ἴσως ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ὁ ἰδανικὸς τύπος τῆς
γυναικός, εἰς ὃν ἀνίπταται ἡ ποιητικὴ μεγαλόνοια
ἐξ ὅσων τυχὸν ἀπαντᾷ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ μᾶλλον
ἢ ἥττον ἀτελῶν αὐτοῦ ὁμοιωμάτων, εἶναι ὁ ὀδη-
γὸς ἀστὴρ πάσης ποιητικῆς ὁδοιπορίας, διότι ὅσον ὁ
ἄνθρωπος ὑπερέχει τῆς φύσεως, τοσοῦτον κατὰ τὴν
καλλονὴν, τὴν χάριν, τὴν ἑκφρασιν, τὴν τρυφερότητα,
τὴν ἀγαθότητα καὶ γλυκύτητα τῶν αἰσθημάτων ὑ-
περέχει τοῦ ἀνδρός ἢ γυνῆ, ἢ ὁ Θεὸς ἔπλασεν ὅσῳ
ἐκ τῶν ὁστέων μας καὶ σάρκα ἐκ τῆς σαρκὸς μας,
συμβεβηθὸν τοῦ ἀνδρός, πρῶτην ἡμῶν διδασκαλίαν,
πρῶτην εἰς ἡμᾶς διεγείρουσαν τὸ ἠδύτατον καὶ ἰσχυ-
ρότατον τῶν παθῶν, καὶ ἐνίοτε διηνεκὴ καὶ μόνην
ὄλου τοῦ βίου ἡμῶν παρηγορίαν. Τὴν ἰδανικὴν τοῦτο
πλάσμα εἶδεν ἀπαξ τουλάχιστον πᾶς ποιητὴς, καὶ
ἐξ αὐτοῦ ἐνεπνεύσθη, καὶ ἐζήτησε πανταχοῦ ἐπιδιώ-
κων αὐτό, καὶ τὰ κάλλη αὐτοῦ ἀπέδωκεν εἰς τὴν
ἀξιοθεύσαν τῆς ἐρωτικῆς αὐτοῦ λατρείας. Τὸν πό-
θον τοῦ ἰδανικοῦ τούτου πάντες συνηθάνθησαν οἱ
ποιηταί, καὶ οὐκ ὀλίγοι περιέγραψαν μᾶλλον ἢ ἥτ-
τον περιπαθῶς. Μεταξὺ δὲ τούτων δὲν θέλει καθέ-
ξει βεβαίως τὴν τελευταίαν θέσιν ὁ ἐκφωνήσας·

Ἐοὐ 'ποῦ πρώτη ἐπρόβαλες,
'Σάν ὄνειρο ἐμπροστί μου,
Κι' ἀνψες πάθη ἀκούμπα
'Στὴν ἄδολη καρδιά μου,

Ἄ! ποῦ 'σαι, 'πὲς μου, ἀγάπη μου;
Ποῦ 'σαι, γλυκεῖά μου ἐλπίδα;
Τὴν γῆν ἔχεις πατρίδα,
'Ἡ τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ;

Ἐσὲ ζητῶ 'ς τὸ χάραμα,
Σὰ γλυκοφέγγει ἡ 'μέρα,
Εἰς τὸν ἀφρὸ τῆς θάλασσης,
'Στὸν ἥσυχον αἰθέρα·
Ἐσὲ 'ς τὴν ἀνθοστόλιστη
Τοῦ κάμπου πρασινάδα,
'Στὴν μυστικὴν ἀχνάδα
Τοῦ ἔρμου φεγγαριοῦ.

Ἡ συγχώνευσις καὶ τρίπον τινὰ ἡ κρᾶσις τῆς
φαντασίας καὶ τοῦ αἰσθήματος εἶναι ἀναμφιδόλως
τὸ σπανιότερον καὶ τὸ δυσκολώτερον ἴσως ἔργον
τῆς ποιητικῆς δημιουργίας, διότι τὰ κυρίως φαν-
ταστικὰ λεγόμενα στοιχεῖα τῆς ποιητικῆς ἐννοίας
φαίνονται μᾶλλον ἀπαυγάσματα τοῦ νοῦς ἢ τῆς
καρδίας, ἐντεχνα ἐπινοήματα, τὰ ὅποια δύναται
μὲν νὰ θέλξωσι τὸ πνεῦμα, ἀλλ' ἀρίνουσιν ὡς ἐπὶ
τὸ πλεῖστον ψυχρὰν τὴν καρδίαν, ἥτις μόνον ἐκ
τῆς ζωῆρας πραγματικότητος τοῦ αἰσθήματος τρέ-
φεται καὶ συγκινεῖται. Καὶ ὅταν φανταστικόν τι
γεγονὸς συγχωνευθῇ οὕτω πῶς μὲ τὸ αἶσθημα,
ὥστε νὰ συγκινήσῃ αὐτοῦς τοὺς εἰδόμενους τὸ ἀνύπαρ-
κτον τῶν φανταστικῶν στοιχείων ἐξ ὧν συνυφαί-
νεται τὸ ποίημα, τότε ἡ ποίησις λογιζέται ὅτι ἔ-
ρχεται εἰς τὴν μᾶλλον ἀνέφικτον ἀκμὴν τῆς ἀνθρω-
πίνης τελειότητος, διότι ὑπὲρ ποτε εἶναι τότε
ποίησις, ὅ ἐστι δημιουργία καὶ ἀποκάλυψις τοῦ ἰ-
δανικοῦ διὰ τοῦ λόγου. Εἰς τὴν ἐντέλειαν ταύτην
τῶν φανταστικῶν ποιημάτων φαίνεται ὅτι προσήγ-
γισεν ὁ ἡμέτερος ποιητὴς διὰ τοῦ πολλάκις ἐκ-
δοθέντος καὶ πανταχοῦ θαυμασθέντος ποιήματος
τοῦ ἐπιγραφομένου τὸ Παιδάκι καὶ ὁ Χάρος. Πα-
ρετήρησαν καὶ ἄλλοι, ὅτι εἰς τὸ ποίημα τοῦτο ἔ-
λαβεν ἴσως τὸ ἐνδόσιμον ἐκ τινος ὁμογενούς ποιή-
ματος τοῦ Γεῖθου (Goethe)· ἀλλὰ τίς ἀναγινώ-
σκων τὸ ποιημάτιον τοῦτο αἰσθάνεται ξένην κατα-
γωγὴν; Ἡ διὰ δύο μόνων στίχων περιγραφή τοῦ
παιδός, τὸ κίνημα αὐτοῦ πρὸς τὰ κύματα καὶ ἡ
εἰς αὐτὰ αἰφνιδίως ἀντανάκλασις· τῆς χρυσῆς κό-
μης του, ἡ εἰσαγωγή αὐτῆς τοῦ ποιήματος εἶναι ἀ-
ξία τῆς γραφίδος μεγάλου ποιητοῦ καὶ μεγάλου
ζωγράφου, τὴν ὁποίαν λίαν ἐναρμονίως συμπληροῖ
ἡ ἐπομένη μεγαλοπρεπὴς καὶ ἐκφραστικωτάτη στρο-
φή, δι' ἧς εἰκονίζει τὸ ἐν μέσῳ τῶν ἀνθέων διερχό-
μενον διαφανὲς καὶ ταχύτατον τοῦ ποταμοῦ ρεῦμα.
Πάντα δὲ τὰ αἰσθημάτων καὶ οἱ λόγοι, οἱ φόβοι, αἱ
ἐλπίδες, αἱ ἐπιθυμίαι, αἱ δεήσεις, αἱ ἐννοιαί καὶ
αἱ φράσεις τοῦ παιδὸς εἶναι ἀπόρροιαί τῆς αἰθῶας
καὶ εὐαισθητοῦ ἐκείνης φύσεως, πρὸς ἧς λίαν
ἐντέχνως ἀντιτάττει ὁ ποιητὴς τὴν παγερὰν ὀ-
ψιν, τὴν ἀναίσθησιν, τὸ ἐπιτακτικὸν καὶ ἀμετά-
τρεπτον καὶ τὴν σαρκαστικὴν ψυχρότητα τοῦ
γέροντος, δι' οὗ κατὰ τινα παρ' ἡμῖν πρωτοφανή
καὶ εὐστοχον τύπον προσωποποιεῖ τὸν θάνατον,
συνδέων πάντα ταῦτα καὶ μὲ τὴν πλαγίως ὑπο-

δεικνυομένην ἀπελπισίαν τῆς μητρὸς καὶ μὲ τὴν
ζῶσιν τοῦ κόσμου τούτου προσδοκῶσαν τὸ αἶψον
τέκνον οὐράνιον μακαριότητα.

Τοῦ αὐτοῦ εἶδους ἀλλὰ κατώτερα κατὰ τὴν ἀ-
ξίαν εἶναι καὶ ἕτερα φανταστικὰ ποιήματα, οἷον οἱ
δύο Ἀγγελοι καὶ ἡ Ἐπιθυμία, ἐν οἷς ὁμῶς αἱ αὐ-
ταὶ διακρίνονται ἀρεταὶ καὶ ἐνίοτε ὕψος ἐννοιῶν οὐ
δὲν ἦτο ἐπιδεικτικὸν τὸ προηγούμενον. Δύσκολος καὶ
πρὸς τοὺς μεγίστους τῶν ποιητῶν ἀποβαίνει ἡ πε-
ριγραφή τοῦ ὑπερφυσικοῦ ἐκείνου κόσμου ὃν εὐαγ-
γελεῖ ἡ πίστις καὶ ἀποδεικνύει ἐπ' αὐτοῦ στηρι-
ζομένη ἡ φιλοσοφία, ἀλλ' ὃν ἀποκρύπτει ἀπὸ τῶν
ἀνθρωπίνων ὀφθαλμῶν πυκνότερον παραπέτασμα,
ὅπερ μόνος ὁ δάκτυλος τοῦ Θεοῦ δύναται νὰ δια-
σχίσῃ. Περιγραφὴν τοῦ Παραδείσου χαριεστάτην
καὶ πνεύσαν χαρὰν καὶ ἀθωότητα ἐκφέρει ὁ ποιη-
τὴς διὰ στόματος τῆς ξανθῆς κόρης, ἥτις τὰ ῥιμά-
τια χρῶμα τ' οὐρανοῦ σὺν οὐρανὸν γυρίζει, καὶ
ἀνθίσταται ἐπανειλημμένως εἰς τοὺς θωπευτικούς
λόγους καὶ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ βασιλόπαιδος, ὅς-
τις μὲ ὅλα τὰ βασίλεια καὶ τὰ κάλλη τοῦ κό-
σμου τούτου δὲν δύναται νὰ τῇ δώσῃ τὴν οὐράνιον
ἐκείνην εὐδαιμονίαν ἣν μόνην προσδοκᾷ καὶ ἐπι-
θυμεῖ καὶ ἐλπίζει.

Ἐστὼν ὁραῖον τόπο, ὠμορφονεῖ,
Ξέρεις νὰ μ' ὀδηγήσῃς,
'Οπου δὲν ἔλαμψε ποτὲ
'Ανατολὴ καὶ δύσις;

'Οπου εἶναι δένδρα ἀγνώριστα
Κι' ἀέρινα λουλούδια,
'Οπου πετοῦν ἀκόπιαστα
'Αμέτρητα ἀγγελούδια;

Κ' ἡ οὐράνιος ἀβολαὶς κορφαῖς
Γροικοῦν τὸ πέταμά τους,
Βράζουν ἀκτίνες λαμπραῖς
Τὰ δολοφύσκα φτερά τους,

Καὶ ὁρατὸν ὁλοφάντιστο
Τ' ἀέρι λαμπρὸν εἶναι,
Χωρὶς τ' ἀστὲρ νὰ φανῇ,
'Ποῦ ἀθώρητο φωτίζει;

Ἄλλου ἔρωτος γήινου καὶ φθαρτοῦ, ἀλλ' οὐχ
ἥττον ποιητικωτάτου, εἶναι ἑκφρασις τὰ δύο ἀσμά-
τια ἡ Φυγὴ καὶ τὰ Δύο Λουλούδια. Κοινὴ καὶ τε-
τριμένη ἡ ὑπόθεσις αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ταῦτα μαρ-
τυροῦσι τὴν λεπτὴν αἰσθησιν τοῦ ποιητοῦ, καὶ ἐμ-
φαίνουσιν ἐκείνην τὴν σεμνότητα ἥτις ἐπικαλύπτου-
σα διὰ τοῦ διαφανοῦς αὐτῆς πέπλου τὸν ἔρωτα κα-
θιστᾷ αὐτὸν ἐρρασιμώτερον. Εἰς τὸ δεύτερον μάλι-
στα μετριάσσεται ὁ ἔρως διὰ γλυκυτάτης μεταλ-
χολίας καὶ ἠθικῆς χάριτος, καὶ τόσην ἔχουσιν ἀ-
κρίβειαν, συντομίαν, ἐνάργειαν καὶ ἁρμονίαν αἱ λέ-
ξεις καὶ οἱ στίχοι, ὅσην ἀλλήθειαν καὶ ζωρότητα
αἱ ἐννοιαί καὶ τὰ αἰσθημάτων ἀσμένως ἀντιθέ-
μεν τὸ παραθεσὶ ἐνταῦθα, ἐὰν ἄλλα ποιήματα
σοβαρώτερα ἔχοντα ἀντικείμενα, τὴν προσοχὴν μας.
Ἑθνικὰ καὶ ἱστορικὰ κυρίως ποιήματα εἶναι ὁ

Ρήγας, ὁ Τραγουδιστὴς καὶ ὁ Θάνατος τῆς Χάμκω.
Ἦν ἐπρόκειτο νὰ κατατάξωμεν αὐτὰ κατὰ τὴν
τριττὴν καὶ τετριμμένην ἐκείνην διαίρεσιν τῆς ποιή-
σεως εἰς ἐπικήν, λυρικήν καὶ δραματικὴν, βεβαίως
ἠθέλομεν δυσκολευθῆ, διότι καὶ τῶν τριῶν τούτων
εἰδῶν τὰ στοιχεῖα εὐρίσκομεν εἰς αὐτὰ καὶ ἰδίως εἰς
τὰ δύο πρῶτα· ἱστορικὴν δηλαδὴ ὑπόθεσιν, ἔργα
καὶ πράξεις ἡρωϊκὰς, σύγκρουσιν ἀτομικῶν αἰσθη-
μάτων καὶ δραματικὰς τῶντι περιπετείας. Τοῦτο
ἀποδεικνύει σὺν τοῖς ἄλλοις ὅτι ἡ ἡμέτερος ποιη-
τὴς, κατανοήσας τὸ ἀuthάϊρετον τῆς προμνησθείσης
διαίρεσεως, καὶ εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς ἐμπνεύ-
σεως ὑπακούων μᾶλλον ἢ εἰς τὰς συνταγὰς τῆς
σχολῆς, ἠκολούθησε καὶ κατὰ τοῦτο τὴν ὁδὸν ἣν
ἐχάραξαν εἰς τὴν ποίησιν οἱ μᾶλλον μεγαλόνοοι
τῶν νέων ποιητῶν.

Ὁ Πῆγας εἶναι ἡ πρώτη πρᾶξις τοῦ μεγάλου
δράματος τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἐπαναστάσεως· διαιρεῖ-
ται δὲ εἰς τρία μέρη, ἅτινα ἐπιγράφονται ἡ Ἐμ-
πνευσις, ἡ Συγκομοσία, ὁ Θάνατος. Καὶ ἐν μὲν τῇ
πρώτῃ συλλαμβάνει ὁ ἀείμνηστος Φεῤῥαῖος τὴν ἰ-
δέαν τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας ὡς ἄνωθεν κατερ-
χομένην ἔμπνευσιν· ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ διαδίδει τὴν
ιδεὴν ταύτην.

Τρέχει τοὺς κάμπους, τὰ χωριά, ταῖς χώρας, τὰ λαγκάδια
 "Οπου εἶναι ἄνδρες γιὰ σπαζί, καὶ κλέφτες γιὰ τούφει, καὶ

καὶ πανταχοῦ ἀναβρίπτει τὴν φλόγα τῆς ἐπανα-
 στάσεως· τέλος ἐν τῷ τρίτῳ συλλαμβάνεται ὁ πρω-
 ταγωνιστής, πίπτει πρῶτον καὶ ἐνδοξον θυμὸς τῆς
 ἀπολυτρώσεως, καὶ περὶ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ἄδετα
 χορὸς γυναικῶν, παλληκαριῶν καὶ ἱερέων, ὅστι
 πρεπόντως ἐπιστέφει καὶ ἀνακεφαλαιοῖ ὅλον τὸ
 ποίημα. Πολλὰς περὶ τοῦ ποιήματος τούτου παρα-
 τρήσεις ἡδυνάμεθα ἐνταῦθα νὰ σημειώσωμεν, δι-
 ὅτι ἕκαστον τῶν τριῶν τούτων μερῶν ἔχει ἰδίαν
 καλλονάς, δι' ὧν καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων διακρίνεται
 καὶ μετ' αὐτῶν συναρμολογεῖται συναποτελοῦν τὴν
 τοῦ ὅλου ἁρμονίαν. Τὸ πρόσωπον τοῦ Ῥήγα ἔλα-
 βεν ἐξ ἀνάγκης ὑπὸ τὴν γραφίδα τοῦ ποιητοῦ ἰδα-
 νικωτέραν μορφήν, ὅταν περιγράψῃ αὐτὸν ὑπὸ τὴν
 σκὰν δένδρου θεωροῦντα τὰ ὄρη καὶ τὰ δάση, τοὺς
 ἀστέρας καὶ τὰ πελάγη τῆς Ἑλλάδος καὶ μελε-
 τῶντα τὴν ἐθνισωτήριον ἔγερσιν. Ὅλως ἰδανικὴ
 εἶναι ἡ ὁπτασία, ἡ εὐχὴ καὶ ἡ ὑπόσχεσις δι' ἧς ὁ-
 λος ἀφιερῶται εἰς τὸ παρὰ Θεοῦ προωρισμένον ἔρ-
 γον. Ἀλλὰ τίς δὲν αἰσθάνεται γλυκεῖαν συμπάθειαν
 πρὸς τὸν νέον ἁοιδόν, ὅταν βλέπῃ αὐτὸν εἰς τὴν
 πατριωτικὴν καὶ ποιητικὴν αὐτοῦ ἔκστασιν, ὅταν

Τῆς νότας αὐρα δραστηρὶ τὸ πρόσωπο τοῦ ἐπίλοι-
 •σαν νὰ ᾄδῃ ἀπ' τὰ χεῖλη τοῦ ν' ἀρπάξῃ τὴν τραγοῦδι;
 Τῆς δὲν ἐνθουσιάζεται εἰς τοὺς θεοὺς ἐκείνους
 λόγους!

Ἡ γῆς ὁποῦ σ' ἐγέννησε παντοῦ εἶναι· ἐρμιά καὶ κλάψα·
 Πύρωσε, νιέ, 'ς τοῦ Αὐτρωτῆ τοῦ αἵμα τὴν καρδιά σου,
 Πιάς τὸ Σταυρὸ, ξεφώνησε τραγοῦδιὰ τοῦ πολέμου,
 Καὶ νὰ 'ναι ὁ λόγος σου βροντῇ, νὰ 'ναι ἀστραπὴ ἡ φωνὴ σου,
 'Σ' ἑλκис' ἡ ἀνάψῃ ταῖς καρδιάϊς ἐλευθερίᾳ, λαγυάρα.

Φύτεψ' τὸ δένδρο τὸ Θεϊκό, μὲ πόθο ἀνάσχετέ το
Καὶ μὲ τὸ αἶμά σου καὶ σύ, ν' ἀξύνη πότισέ το;

Πᾶσα δὲ Ἑλληνικὴ καρδία συγκινεῖται καὶ ὀργᾷ
πρὸς τὴν μάχην, ὅταν ὁ νέος ποιητὴς, γενόμενος
διὰ τῆς Χριστιανικῆς ἐμπνεύσεως ἦρως μεγαλεπή-
βολος, ἐκωσενῃ.

Δάσιν, λαγκάδια καὶ βουνὰ καὶ πέλαγα θὰ τριῶ,
 Ὅπου εἶναι γῆς Ἑλληνικῇ καὶ Τοῦρκος βασιλεύει,
 Ὡς ἔλαις ὁ ἀνὰ ψῶ ταῖς καρδίαις ἐλευθερίας λαχτάρα·
 Θὰ σύρῃ ἀντίμερη φωνὴ νὰ ᾄδει κραυγὴ πολέμου,
 Ποῦ ὁ ἀντιχέτουν ἡ στεριαῖς, καὶ τὰ νησιά καὶ οἱ βράχει,
 Καὶ ἀπὸ τῆ Βόσνας ὁ ἀκουσθῇ ὁ τῆς Ἀραβίας τὰ μέρη·
 Νὰ ἀνάψῃ πόλεμος φρικτός, τὰ ὅρη νὰ ἀνασάνουν
 Ἡ σύριζα νὰ πέσουνε νὰ μᾶς καταπλακώσουν.

Ἀρχεται τὸ δεύτερον μέρος διὰ τῆς περιγραφῆς
τοῦ Κισσάβου,

Ὅπου ἔχει ὁλόσπρη τὴν κορφή καὶ ὁλόμυρη τὴ ρίζα,
Πῶς ῥίχνει μὲς τὰ πέλαγα πατάμια φουτωμένα
Καὶ ἔς τὴν Τουρκίαν ἄν ἀστραπαῖς τὰ κλέφτικα τουφεκία.

καὶ εἰς τὰ ὕψη τῶν ὀρέων ἐξ ὧν κατέρρευσε καὶ ὁ
χειμαρρὸς τοῦ πολέμου καὶ ἡ καθαρωτέρα πηγὴ
τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως, μεταξὺ τῶν ἀνδρείων ἐ-
κείνων πολεμιστῶν οἵτινες διέσωσαν τὸν τύπον
τοῦ ἀρχαίου ἡρωϊσμοῦ τελειοποιθόντα διὰ τῆς
καρτερίας καὶ τῆς πίστεως, συνομολογεῖται ἡ ἱερὰ
συνθήκη τῆς ἐπαναστάσεως. Τὸ δεύτερον τοῦτο μέ-
ρος εἰκονίζει πιστῶς τὴν προετοιμασίαν καὶ παρα-
μονὴν τοῦ ἀγῶνος· κρύφιαi συνεντευξεις, ἀνυσ-
χίαι, φόβοι, ἐλπίδες, κινήσεις μυστικαί, κατεσταλ-
μένοι πόνοι, πανταχοῦ κινήσεις καὶ δραστηριότης
καὶ κέντρον τῶν ἐργασιῶν τούτων ὁ νέος τραγουδι-
στής, ὅστις πανταχοῦ περιφερόμενος, διὰ τοῦ λό-
γου, διὰ τοῦ ἄσματος, διὰ τοῦ παραδείγματός, ἐ-
γείρει τὸ ἔθνος εἰς τὸν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος
πόλεμον·

Νά τος, σηκώνεται γοργά, καὶ σὺν πούλῃ πετιέται,
Τρέχει τοὺς κάμπους, τὰ χωριά, ταῖς χώρας, τὰ λαγκάδια,
Ὅπου εἶναι ἄνδρες γιὰ σπαθί, καὶ κλέφταις γιὰ πορσεύι.
Ῥίχνει δύο λόγια μυστικά, καὶ πάντα ἐμπρὸς παραίνει
Κι' ὅτε διαβῇ κι' ὅπου σταθῇ μὲ τὸ γλυκὸ τραγοῦδι
Ἐυπνάει τ' ἀνδρόνα ἔς ταῖς φωλιαῖς, τοὺς κλέφταις ἔς τὰ λη-

Μέριον

Καὶ ἡ νύκτα τότε χαίρεται, καὶ ἡ αὐγὴ τὸν καμάρώνει.

Ἡ Ἀσμα πολειμιστῆριον κλείει τὸ δεύτερον τοῦτο μέρος τοῦ ῥήγματος περιγράφον τὰ δεινὰ τῆς δουλείας καὶ προκαλοῦν εἰς τὴν μάχην τοὺς πρῶτους ἥρωας τῆς ἐλευθερίας.

Ἀδελφίαι, τί προσμένετε ;
Λεβέντες μου, τί ἀργεῖτε ;
Ἀδράξετε ὅλοι τ' ἄρματα,
Ἵὰ λέοντες πεταχθῆτε.

Κι' ὅπου τὰ πόδια σὰς πατοῦν,
 Λόγχοι, βουνὰ καὶ βράχοι
 Ἄρματα ἔλα θὰ γενοῦν
 Ὡς τὴν τρομερὴ τὴ μάχη.

Ἦς ἦν οἱ Τοῦρκοι ἀμέτρητοι,
Βροντᾷ ἡ πατριμασιὰ σας,

Ὁ κυρνιακτὸς ἀσκώνεται,
καὶ χάνονται ἐμπροσὶ σὰς.

Εἰς τὸ τρίτον μέρος βλέπομεν τὸν ἥρωα τοῦ ἐπι-
κοῦ τούτου δράματος, διότι ἄλλως δὲν δυνάμεθα
νὰ χαρακτηρίσωμεν τὸ προκειμένον ποίημα, ἐν μέ-
σῳ τῶν συλλαβόντων αὐτὸν Τούρκων· ἀλλὰ καί-
τοι ἀλυσόμενος, δὲν κύπτει ὑπὸ τὸ βάρος τῶν σι-
θηρῶν δεσμῶν, καὶ ὅλην του διατηρεῖ τὴν ἀνδρείαν
καὶ τὴν χάριν.

Περνάει τ' ἀεράκι τοῦ βουνοῦ, ἄλγην δροσὶά τοῦ φέρνει
Καὶ λῆμπουν κυματίζοντας τὰ ὀλόμυρα μαλλιὰ του.
Φωνάζει ὁ Μαρασλήπσκας — « Λεβίντες μου, τί ἀργεῖτε ;
Βάρτε τοῦ Ῥήγα, βάρτε του, καὶ τὴν Τουρκιά θὰ σβύσει ; —
Μὴ μιᾶς ὁ γιὸς τὰ σίδερα συντρίβει καὶ πετιέται,
Κτυπάει δεξιὰ, κτυπάει ζερβιά, δεξιὰ, ζερβιά σκοτώνει.
Καὶ πάλι πῶτος ᾠωνυχὸς εἰς τὸν Τουρκῶν τὰ χέρι.

Ὁ τελευταῖος χορὸς τριπλοῦν ἔχει χαρακτηριστικά, κατὰ τὰ τρία εἶδη τῶν ἐν αὐτῷ εἰσαγομένων προσώπων· παθητικὸς καὶ περιλυπὸς ἐξέρχεται κατὰ πρῶτον ἐκ τοῦ στόματος τῶν γυναικῶν, γενναῖος καὶ ἡρωϊκὸς ἔπειτα ἐκφωνεῖται ὑπὸ τῶν παλλη-
καριῶν, καὶ τέλος σοδαρὸς καὶ θρησκευτικὸς ἀνυψοῦται διὰ τῶν ἱερέων εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀνακε-
φαλαιοῦται εἰς τὴν δέησιν. Ὀλίγα τεμάχια ἔχει ἡ νέα ποιήσις τόσῳ συγκινητικῇ ὥσθ' τὸ τελευταῖον τοῦτο ἄσμα τοῦ χοροῦ, εἰς τὸ ὁποῖον τὰ τρυφερώ-
τερὰ οἰκογενειακὰ αἰσθήματα, ἐκτεινόμενα εἰς τὸν εὐρύτερον κύκλον τῆς πατρίδος καὶ τοῦ ἔθνους, παράγουσι θέϊαν ἐπὶ τέλους ἀρμονίαν ἀναβαίνου-
σαν διὰ τῆς μεσιτείας τῆς Θεομήτορος ὡς θυμίαμα εὖσμον εἰς τὸν θρόνον τοῦ Ὑψίστου. Καὶ δὲν θέ-
λει διαφύγει τὴν προσοχὴν τοῦ νοήμονος ἀναγνώ-
στου, ὅτι· ἡ εἰκὼν τῆς Θείας Παρθένου, ἐν ᾗ τὰ
γλυκύτερα αἰσθήματα τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ἀ-
γιάζονται καὶ θεοποιῶνται, σύμβολον ἀγάπης ἐν-
ταυτῇ καὶ ἐλευθερίας, αὐτὴ ἥτις ἀπ' ἀρχῆς ἐνέ-
σπνευσε τὸν ἥρωα ποιητὴν τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ
ἐδέχθη τὴν ὑπόσχεσίν του, ἡ αὐτὴ ἀναφαίνεται καὶ
ἐν τέλει τοῦ ποιήματος προσδεχομένη τὰς δεήσεις
τῶν πρώτων θυμάτων τοῦ ἐθνικοῦ καὶ θρησκευτι-
κοῦ μαρτυρίου. Τῶνόντι εἰς αὐτὴν ἀτενίζουσιν οἱ
δεόμενοι,

Ἦ Πού ἐβόστα ἑς ταῖς ἀγκάλαις τῆς τοῦ ἀθάνατου παιδιᾶ τῆς
Μ' ἕνα βιολί χαμοῦγelo· ὅα νὰ ἴδῃς — « Καρτερεῖτε »
καὶ ταῖς δέντρεις σας ταῖς θερμαῖς, καὶ τὰ πικρά σας ὀδυρμα
Ὅα φέρω ἡ ἰδία σπληγγινική, εἰς τοῦ Θεοῦ τὸν θρόνο. »

Καὶ οὕτω πανταχοῦ διατιρεῖται καὶ ἐκφράζεται ὁ θρησκευτικὸς χαρακτήρ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀναγεννήσεως, ἥτις εἶναι ἀναγέννησις διὰ τῆς πίστεως μᾶλλον ἢ διὰ τῶν κλασικῶν ἀναμνήσεων, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ὁ καθυρτώτερος καρπὸς τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ τῆς Δύσεως, ὁ ἑωσφόρος καὶ τὸ ἀλάνθαστον σημεῖον τοῦ μέλλοντος πολιτισμοῦ τοῦ Ἀνατολικοῦ κόσμου.

Δραματικὸν ἐπίσης χαρακτηρεῖ ἔχει καὶ τὸ δευ-
τερον τῶν ἐθνικῶν ἀσμάτων ὁ Τραγουδιστής. Ὁ
ἔρως τοῦ τολμηροῦ καὶ γενναίου ποιητοῦ καὶ τῆς

στεναζούσης εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ἀλῆ ἐρασμίας κό-
ρης λίαν ποιητικῶς καὶ ἐντέχνως ἱστορεῖται ἐν τῷ
πρώτῳ ἄσματι. Καὶ ὅταν ἀνῶθεν προδῶσιν ἡ κόρη

Μὲ ὀλῆσπρα φορέματα
 Ὡς τὸ κάστρο τοῦ Ἀλῆ,
 Ὡς ἂν κρίνος ἐ τοῦ βράχου
 Τὴν ἄγρια κορφή,

καὶ προσμένουσα τὸν ἐραστήν της

Μὲ πόθο, μὲ φόβο
Προβαίνει, τραβιέται,

ὅταν ἡξυρῶμεν ὅτι, ἐν ᾧ τὸ ἐρωτικὸν ἄσμα

Γρικοῦν μαγευμένα
Στεριαῖς καὶ νερά,
Ἐθώρητος κι' ἄλλος
Γοικάει καὶ ἀγρυπνᾷ.

δυνάμεθα εὐθὺς νὰ προμαντεύσωμεν ὅποιαν τρομε-
 ρὴν τύχην προετοιμάζει εἰς τοὺς ἀθώους ἐραστὰς ἡ
 θηριωδία τοῦ τυράννου.

Τῶ ὄντι ἐν μὲν τῷ δευτέρῳ ἄσματι ἀναπτυσ-
σεται ἡ πρᾶξις, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ μυστηριωδῶς ἀγ-
γέλλεται ἡ καταστροφή.

Εισάγεται ὁ τραγουδιστής εἰς τὴν αἶθουσαν τοῦ
Παρθ., τὴν ὁποίαν

Μύρια κερὰ ἀνθοστόλιστα
Ὀλόλαμπρα φωτίζουν,

καὶ ὅπου ἡ κόρη κάθηται πλησίον τοῦ ἑξαστρά-
πτοντος διὰ τῶν ὅπλων καὶ διὰ τοῦ πυρώδους
βλέμματος Ἄλῃ, ὡς ἀγνότρεμη ἀκτῖνα γεγραριοῦ.
Εἰσάγεται, καὶ μὲ κολακευτικὴν ὑπόκρισιν προσκα-
λεῖται ὑπὸ τοῦ δεσπότου νὰ τραγουδήσῃ, καὶ ἀρχε-
ῖται ἄσματος ἐρωτικοῦ, τὸ ὁποῖον διακόπτει ὁ τύ-
ραννος καὶ εἰς ἄλλα ἄσματα ὑπόυλος τὸν παρα-
κινεῖ, δι' ὃν ἐπὶ τέλους ἐκχειλίζει ὁ ἐνὸς τοῦ στή-
θους τοῦ αἰοῦδου ἀναβράζων πατριωτισμὸς διὰ τοῦ
ἐνθουσιώδους ἐκείνου ὕμνου, τοῦ ἐπαξίως ἀνταπα-
κρινομένου εἰς τὴν πολεμόκρατη φωνὴν τοῦ Ῥή-
τορος εἰς τὸν ἄσπον δι' οὗραυτον τοῦ Σολομοῦ.

Ἡ καταδικὴ καὶ ὁ φόνος τῶν δύο ἐραστῶν εἶναι ἡ φυσικὴ λύσις τοῦ δράματος. Ἡ αὐτὴ λίμνη ἣ-
τις ἐγένετο μάρτυς τῶν ἀθῶων ἐρώτων γίνεται μνη-
μα τῶν ἐραστῶν. Περὶ τὰ τέλη γαληνναίας καὶ ἀ-
στεροφανοῦς νυκτός,

Κί ἔταν τὸ γλυκοχάραμα
ἔμπναι τὸ χελιδόνι,
Ποῦ χαιρετάει χαρούμενο
τὸν ἥλιο ποῦ σιμῶνει

Γριμιάται ένα παράπονο .
Κάτι με μιᾶς κτυπάει
Τὸ πῦμα, καὶ βυθίζεται
Ἀπάνου, ἀπάνου ἀφρίζου
Καὶ ἀκίνητα γυρίζουν
Ἄν παῶτα τὰ νερά.

Ὁ θάνατος τῆς Χάριτος τῆς θρηωδεσσίας, εἰ δι-
νατόν, μητρός τοῦ ἀνθρωπομόρφου ἐκείνου θηρίου,

ἔπερ διὰ τῶν τρομερωτάτων χρωμάτων πολλάκις ἐχαρκτήρισεν ἡ ποίησις καὶ ἡ ιστορικὴ ἀλήθεια, ἡ λυσσώδης αὐτῆς ἀγωνία, αἱ ἀραί, αἱ παραγγελίαι ἃς παρέδωκεν ὡς ἀπαίσιον κληροδοτήμα εἰς τὸν υἱὸν τῆς, τὰ προεικονιζόμενα καὶ ἀνήκουστα μαρτύρια τοῦ Γαρδικίου, καὶ αἱ τρομεραὶ ὀπτασίαι τῆς μελλούσης καταστροφῆς τοῦ σατανικοῦ ἐκείνου οἴκου, ἐν ᾧ ἐκπροσωπεῖται ὅλος ὁ τρόμος τῆς τυραννίας, καθὼς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ῥήγα ἀνακεφαλαιοῦται ὅλη ἡ δόξα τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῆς ἐλευθερίας· τοιαύτη εἶναι ἡ ὑπόθεσις τοῦ τελευταίου ποιήματος ὑπερ ἄλλοτε ὑφ' ἡμῶν ἐκδοθὲν ἐν τῷ περιοδικῷ τούτῳ (Ὁρα φυλλ. 199) δὲν ἐπιδέχεται λεπτομερῆ ἀνάλυσιν, διότι ὅλον ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἐμφανίζει κατ' ἀνάστατον βαθμὸν τὴν ποιητικὴν ἐκείνην ἐντέλειαν, ἣν εἶδομεν ἄχρι τοῦδε διεσπαρμένην εἰς τὰ ἄλλα ἔργα τοῦ ποιητοῦ μᾶς.

Ἐὰν δὲ τώρα μᾶς ἐπετρέπετο ν' ἀνακεφαλαιώσωμεν τὰς ἐντυπώσεις μας καὶ δι' ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ διὰ τοὺς τυχόν ἀναγνώστας τῶν ὀλίγων τούτων λέξεων, ἠθέλομεν συμπεράνει ἄνευ δισταγμοῦ, ὅτι ἡ ποίησις τοῦ ἡμετέρου φίλου, ἀνεξαρτήτως πάσης πρὸς αὐτὸν ἀτομικῆς συμπαθείας, ἐφάνη εἰς ἡμᾶς ἀπόβροια γνησίας ποιητικῆς ἐμπνεύσεως, ἐθνικώτατον ἔχουσα χαρακτῆρα, ἐκφράζουσα τὴν ἀλήθειαν τῶν κοινωνικῶν καὶ ἀτομικῶν γεγονότων ὅσα χορηγοῦντα τὴν ὕλην εἰς τὴν ποίησιν συναποτελοῦσι τὴν πνευματικὴν αὐτῆς ὑπόστασιν, δι' ἐννοιῶν, παθῶν καὶ εἰκόνων καταλλήλων πάντοτε καὶ ἐντέλως προσηρμοσμένων εἰς αὐτήν, καὶ διὰ ποιητικῆς φράσεως καὶ στιχοφυγίας, αἵτινες, αὐθορμήτως ἐξερχόμεναι ἐκ τῆς ἀενάου καὶ καθαρωτάτης πηγῆς τῆς δημώδους ποιήσεως, ἔλαβον διὰ τῶν μελῶν τοῦ ποιητοῦ τὴν ἐντεχον ἐκείνην ἐπεξεργασίαν δι' ἧς δύνανται νὰ καταστηθῶσιν εὐχερὲς καὶ ἐναρμόνιον ὄργανον τῆς μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ὁσημέραι ἀναγεννωμένης ἐλληνικῆς ποιήσεως.

Ἐν Κερκύρα, τῇ 1 Ἰουλίου 1858.

Π. ΒΡΑΙΛΑΣ ΑΡΜΕΝΗΣ.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ Ο ΠΗΓΑΣ.

—οοο—

Ἐν τῇ παρὰ τὸ Βυζάντιον μικρᾷ νήσῳ Χάλκη ιδρύθη πρὸ δεκατεσσάρων περίπου ἐτῶν Θεολογικὴ Σχολή, ἥτις προστατευομένη ὑπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ὑπὸ πολλῶν φιλογενῶν συντρεχομένη, παρήγαγεν ἕως τῆς σήμερον καρπὸς οὐκ εὐκαταφρονητοῦς· διότι, πλὴν τῶν ἁλίων φοιτητῶν, ἐξήκοντα καὶ πέντε ἐξήλθον γέροντες διδάκτορες δέπλωμα, καὶ διασκορπισθέντες

εἰς διάφορα μέρη οἱ μὲν ἀνέλαβον τὸ κήρυγμα τοῦ δόλου λόγου, οἱ δὲ ἀνεδείχθησαν καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, ἄλλοι ἐγένοντο γραμματεῖς ἀρχιερέων, καὶ ἄλλοι ἀνεβιβάσθησαν καὶ εἰς αὐτὸ τοῦ Ἐπισκόπου τὸ ἀξίωμα.

Εἰς ἐκ τῶν διδασκόντων τούτων, ὁ ἐν Ἱεροδιακόνοις Γερμανὸς Γρηγοράς, ὁ καὶ καθηγητὴς ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ, συντάξας ἀπήγγειλε κατὰ τὰς τελευταίας ἐνιαυσίους ἐξετάσεις λόγον ἢ μᾶλλον βιογραφικὸν σχεδίασμα περὶ Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, τοῦ μακαρίου ἐκείνου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, τοῦ «ἐν σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ περιβοήτου», κατὰ Μελέτιον τὸν συγγραφεὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ιστορίας.

Τὸ σχεδίασμα τοῦτο παραθέτοντες ἐνταῦθα, εὐχόμεθα νὰ μιμηθῶσι καὶ ἄλλοι τὸν γράψαντα ἀνερευνῶντες καὶ δημοσιεύοντες τὰ περὶ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ ιστορία ἡμῶν ἄχρι τῆς πολυωδύρου ταύτης ἐποχῆς, εἰ καὶ πῶς ἐλλειπὴς κατὰ τοὺς Ῥωμαῖκούς ιδίως χρόνους, οὐδὲν ἥττον σώζεται ὡς τις ἄλυσις ἀδιάκοπος καὶ συνεχής, ἣν παρακολουθοῦντες διδασκόμεθα τὰς περιπετείας τοῦ ἔθνους καὶ τὰ ἔργα τῶν ἡμετέρων προγόνων. Ἀλλ' ἡ ἀπὸ τῆς ἀλώσεως ιστορία μένει δυστυχῶς εἰσέτι ἀνεξερεύνητος καὶ ἀσαφής· καὶ ὅμως δὲν εἶναι αὕτη ἡ ἀδοξότερα μερὶς τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου. Ὅπως κατὰ τὸν ἰδιωτικὸν βίον τότε μάλιστα γινόμεθα ἄξιοι τιμῆς ὅτε, ἀπολέσαντες καὶ πλοῦτον καὶ εὐκλειαν καὶ ἰσχύν, παλαίωμεν καρτερικῶς πρὸς τὴν συμφορὰν καὶ ἀγωνιζόμεθα νὰ ἀνακτήσωμεν τὰ πρῶην ἀγαθὰ, οὕτω καὶ τὰ ἔθνη τὰ πρὶν μὲν ἔνδοξα καὶ ἰσχυρά, νῦν δὲ δεδουλωμένα καὶ ἀσθενῆ, τοσοῦτῳ μᾶλλον ἀξιοῦνται τῆς παρὰ τῶν ἁλίων εὐνοίας καὶ μελέτης, ὅσω γενναίωτερον ἀνθίσταται εἰς τὴν καταπίεσιν καὶ συντριβάνον κοπιῶσιν ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀποκαταστάσεως. Ἐὰν λοιπὸν ἀληθὲς ὅτι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἡ δουλεία ἐγένετο ὑπὲρ πᾶσαν ἁλλήνην χαλεπωτέρα, ὅποια ἄρα ὑπῆρξεν ἡ ἠθικὴ ἐκείνη δύναμις ἢ ἐπὶ τέσσαρας αἰῶνας παραλύσασα καὶ ματαιώσασα τῆς πανωλέθρου τυραννίας τοὺς καταστρεπτικὸν ἀγῶνας; Τίτες οἱ θαυμάσιοι ἄνδρες οἱ ἐν μέσῳ πολυχρονίων δοκιμασιῶν καὶ ζόφου βαρβαρότητος καὶ στερήσεων παρτοδαπῶν χειραγωγήσαντες τὸ δοῦλον ἔθνος καὶ παραδόντες αὐτὸ τὸ 1821 ἔτος εἰς χεῖρας μεγαλοπραγμάτων καὶ παραβόλων διαδόχων; καὶ ὅποια αἰμοσύνη καὶ οἱ τρόποι αὐτῶν καὶ οἱ ἀγῶνες;

Ὁρθῶς ἄρα ἔπομεν ὅτι ἡ ἐξέτασις τῶν δουλικῶν χρόνων δὲν εἶναι ἡ ἀδοξότερα μερὶς τῆς ἑλληνικῆς ιστορίας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους. Ὡς εὐγνωμοσύνης ἐθνικῆς ἄξιοι ὑπῆρξαν οἱ ἀπαλλάξαντες τοῦ βαρβαρικοῦ κλύδωνος τὴν Ἰωσὰν καὶ ἀκμάζουσιν Ἑλλάδα ἐν Θερμοπύλαις καὶ Σαλαμίῃ, οὕτω τῆς αὐτῆς ἢ καὶ μεῖζονος εὐγνωμοσύνης ἄξιοι εἰσὶ καὶ οἱ συταγαγόντες καὶ μετ' εὐλαβείας καὶ κινδύνων συντηρήσαντες τὰ οἰκτρὰ ναύαγια τοῦ ἔθνους, καὶ περισώσαντες αὐτὰ ἀπὸ τελείου κατακλισμοῦ.

Καὶ δυσχερεστάτη μὲν ἡ σύμψηξις τοῦ μέρους τούτου τῆς ιστορίας διὰ τὴν ἑλλειψίν ἐιδήσεω, οὐχὶ ὅμως καὶ ἀδύνατος· νομίζομεν μάλιστα ὅτι θέλομεν κατορθῶσαι νὰ πορισθῶμεν στοιχεῖα ἱκανὰ, ἔὰν ἐγκύψωμεν ἰδίως εἰς βιογραφίας ὅπως ὁ σαρφὸς τοῦ Ἑλλήνο-ῤήμο-ῤος συγγραφεύς, ἢ ὁ Ἀνθιμος Μαλαράκης, ὁ ἐκπονήσας τοὺς βίους τῶν ἐπισήμων τῆς Κεφαλληνίας ἀνδρῶν, ἢ ὁ γράψας τὸ περὶ Μελετίου Πηγᾶ σχεδίασμα. Ἡ Ἐκκλησία πλουτεῖ πρὸ πάντων ἀνδρῶν τοιούτων· διότι μετὰ τὴν ἁλῶσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁλος ὁ πολιτικὸς τοῦ ἔθνους βίος συνεκεντρώθη ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς, καὶ ἐν αὐτῇ ἀνέλαμψαν φωστῆρες ὡς ὁ Πηγᾶς καὶ Μαργούριος καὶ Γαβριήλ ὁ Φιλαδελφίας καὶ Λούκαρις, οἵτινες διὰ παθημάτων καὶ ἁλίων καὶ συγγραφῶν ἀνεδείχθησαν στύλοι ἀκράδαντοι καὶ ἀγλαίσματα περικλητῆς πατρίδος καὶ τῆς θρησκείας.

Ἰδὸν ὁ περὶ Πηγᾶ λόγος, δεξιῶν ἡμῶν ἐνώπιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τῶν ἀνωτέρων κληρικῶν καὶ πολυπληθεὺς ἄλλου ἀκροατηρίου.

ὑπὸ τοῦ γεραροῦ ἡμῶν ἰθύντορος καὶ τῆς χορείας τῶν ἀξιοτίμων μοι συναδελφῶν αἰρεθεῖς ἵνα κατὰ τὴν εὐσημον ταύτην ἡμέραν ἀπαγγείλω τὸν ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ ἀπαιτούμενον λόγον, καὶ κατὰ μόναν περισκεψάμενος τί ἂν εἰπὼν καὶ ἀγορεύσας κροωμένης ὁμηγύρεως οὐκ ἀνάξιον, ἀλλὰ καὶ ἀκριβῶς συμβαλὶνον τῇ ἐμῇ διαθήσει τε καὶ προθέσει, ἔγνων ἐπὶ τέλους ἵνα περὶ ὑμῶν εἰκόνα ἀνδρός τῆς νεωτέρας ἡμῶν Ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ ἐθνικῆς ιστορίας, ἀνδρὸς εἰς τὰ μάλιστα διαπρέψαντος κατὰ τοὺς δυστυχεῖς ἐκείνους χρόνους ἐπὶ τῇ ἀρετῇ καὶ γνησίᾳ πολυμαθείᾳ, καὶ πολλὰ σύμπαν τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα ὠφελήσαντος ἀπὸ τῆς διδασκαλικῆς καθέδρας, καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς ἀληθείας, καὶ ἀπὸ τῆς ποιμαντικῆς ράβδου καὶ σύριγγος, καὶ ἀπὸ τοῦ μονοστεφοῦς καὶ καλλιγόνου οὗτου καλὰμου· τίνας δ' αὕτη ἡ πολυμήνιος καὶ ἀξιολογούμενος εἰκὼν; — Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, ἀρχιποίμενος ἀναγεννητοῦ τῆς πατρίδος καὶ ὑγιει-

νοῦσης σοφίας καὶ στήλου ἀκράδαντου τῆς ἀληθείας εἰς Θεὸν πίστεως καὶ ἐλπίδος. Αὕτη ἡ εἰκὼν εὐτυχὴς δ' ἐγὼ ἔαν ἐν οὕτω γραμμικῶν ἀντικειμένῳ μὴ πάθω τὸ τῶν ἀτέχνων ζωγράφων, οἵτινες, νοδὸς εὐμοιροῦντες πολλάκις καὶ καρδίας ὁπωσοῦν εὐαισθητοῦ, ἀντιλαμβάνονται μὲν ζωηρῶς τῶν ἐπεικονιζομένων, ἀλλ' ἐν τῇ διαγραφῇ ἀποδιδούσιν αὐτὰ παρὰ πολὺ ἀσθενέστερα καὶ κατώτερα τῶν ἀρχετύπων, μὴ συντρεχούσης καὶ τῆς χειρὸς. Ἀλλ' ὁπωσδήποτε πάντες γινώσκομεν ὅτι τὸ κατὰ δύναμιν καὶ Θεῷ φίλον καὶ Θεοφιλέσι κριταῖς. Καὶ ταῦτα μὲν σύντομα καὶ ἀπλᾶ κείσθω ἐν μοίρᾳ προοιμίου· ἄρχομαι δ' αὐτίκα τῆς κατ' ἐπιτομὴν βιογραφικῆς ἀφηγήσεως τοῦ ἱεροῦ τούτου ἀνδρός, ἐπικαλεσάμενος εὐσεβᾶστως τὴν μετ' εὐμενείας ὑμῶν ἀκρόασιν.

Μελέτιος ὁ Πηγᾶς, «οὗ τὸ περὶ τὴν ἔσω καὶ ἔξω μάθησιν κλέος, οὐχ ὅπως τὸ καθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ τῶν ἀν' Εὐρώπην ἐθνῶν καὶ τὰ πορρωτάτω διηλθε διαπεφοιτηκός» (α), ἐγεννήθη μετὰ τοῦ 1535 καὶ 1540 ἐν τῇ πρωτεύουσῃ πόλει τῆς εὐάνδρου νήσου Κρήτης. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἐνηριθμοῦντο ἐν ταῖς μάλιστα τιμίαις καὶ πλούτῳ κομώσαις οἰκογενεαῖς τῆς πόλεως, οὐχ ἥττον δὲ καὶ εὐσεβεῖα καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ. Καὶ πρῶτον ὁ Πηγᾶς ἐπαιδεύθη ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τὰ τε Ἑλληνικὰ καὶ Λατινικὰ ὑπὸ τινι Ἱερομονάχῳ, Βλαστῷ τοῦνομα, ἐν οἷς ἐπὶ τοσοῦτον νηδοκίμησεν, ὥστε ἐθαυμάζετο οὐ μόνον ἐπὶ τῷ λέγειν κομψῶς καὶ πείθειν εὐχερῶς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ἱκανότητι τοῦ συγγράφειν γλαφυρῶς.

Ἡ Κρήτη κατὰ τοὺτους τοὺς χρόνους καὶ ἐφεξῆς μέχρι τῆς 17^{ης} ἐκατονταετηρίδος μεσοῦσης, ἐτέλει ὑπὸ τὴν Ἑνετικὴν ἀρχήν, ἥτις εἰ καὶ δι' ἄλλους λόγους, ἀλλ' οὐν διόκει τοὺς ὑπ' αὐτὴν Κρήτας ὡς καὶ τοὺς λοιποὺς ἐλευθερώτερον καὶ ἡπιώτερον τοῦλάχιστον μέχρι τινός, οὐδ' ἀντεστρατεύετο οὕτω πασιδύλως κατὰ τῆς πρὸς μάθησιν ὀργώσεως νεότητος, ἀλλὰ καὶ ἀσμένως ἐδέχετο τοὺς φεύγοντας τὴν τότε ἀνωμαλίαν τῆς ἐαυτῶν πατρίδος. Ὁ μολογνέων οὖν χάριν τῆς ἀληθείας ὅτι ἡ Κρήτη μετὰ τὴν γενικὴν μεταβολὴν τῶν καθ' ἡμᾶς, δεξιμένη εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς πολλοὺς τῶν τότε ἐπὶ παιδείᾳ διασέμων ἀνδρῶν, κατέστη ἐστὶς οὐκ εὐκαταφρονητοῦς τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας καὶ μαθήσεως, καὶ μὴτὴρ πολυτέκνος καὶ εὐτεκνος, δι' οὗς ἐγέννησεν ἄνδρας μεγαλωφελεῖς καὶ ῥέκτας καὶ συνεργοὺς εἰς τὴν τῶν ἀπολεσθέντων ἀνάληψιν. Ἀλλὰ λίαν λυπηρὸν ὅτι τῶν τῆς νήσου, οὐκ ὀλίγους καὶ σήμερον ἀριθμῶντες ἵνα ἀναγράφῃ ὅσον ὅσον στας, οὐδεὶς ἐπιλοτιμῶν ἵνα ἀναγράφῃ ὅσον ὅσον τε περιστάτωμένους καὶ ὀρθῶς ταύτην τὴν πολυάνδρον ἀλλὰ καὶ εὐάνδρον ἐποχὴν τῆς Κρήτης, συναγείρων ὡς πολυτίμους μαργαρίτας τὰ ἐνθεν κεικὴν θεν περιφερόμενα καὶ ἐν κισσώτοις σπῆτων τροφῇ ἀποκείμενα χειρόγραφα συγγράμματα, βίους, ἐπιστολάς, ἀπομνημονεύματα καὶ ἄλλα, ἐξ ὧν ἀπάν-

(α) Εὐγεν. Βουλγ. Λογ. σελ. 41.

των ἀρεθῶν ὡς ἀπὸ πηγῆς, συναρμολογήσει φι-
λαλήτως καὶ συμπληρώσει φιλοτίμως τὴν πάτριον
ἱστορίαν ὁ νέος ἱστορικός, δῶρον κάλλιστον καὶ
ἀνεκτίμητον τοῖς ὁμογενέσι ταύτῃ δωροφορῶν, τοῖς
δὲ ξένοις τοῖς τὰ ἡμέτερα μέχρι γελίου πολλὰ καὶ
παρμυροῦσι φῶς τηλαυγὲς καὶ ὁδηγὸν ἀσφαλὲς
ἐσομένην.

Ἐν τῇ εὐνομούμενῃ λοιπὸν ταύτῃ καὶ μουσο-
τραφεὶ Κρήτῃ πᾶσαν τὴν ἐγκύκλιον σὺν τῇ Λατι-
νίδι διελθὼν καὶ ἐν τοῖς θρησκευτικοῖς ἀραρότως
παγίωθείς, ἐξέρχεται ὁ Πηγᾶς τῆς ἐνεργαμένης καὶ
ἄλλων ἀνθρώπων ἰδεῖν ἄστεα καὶ νόον γνῶναι· καὶ
πρώτιστα καταλαμβάνει τὴν τότε πολιτικὴν τῆς
πατρίδος Μητρόπολιν, τὴν Βενετίαν, ὅπου διατρί-
ψας ἐπ' ὀλίγον καὶ εἴτι ὠφέλιμον καὶ καλὸν συναρ-
πάσας, μεταβαίνει τελειότερας σπουδῆς ἐπιμέμενος
εἰς τὸ κλεινὸν Πατάβιον, ὅπερ ἐν μιᾷ τῶν ἐπιστο-
λῶν αὐτοῦ (66) μητέρα τῶν λόγων καλεῖ, ὥσπερ
πάλαι καὶ ὁ ἐν ἀγίοις Γρηγόριος τὰς κλεινὰς Ἀθή-
νας· ἐκεῖ δὲ διήκουσεν Ἰακώβου τοῦ Ζαβαρέλλα εἰς
τὰ τῆς Δογικῆς μαθήματα, ἐπὶ τινὰ δὲ ἔτη ἐνησχ-
λήθη φιλοτίμως καὶ εἰς τὴν ἱεράν τῶν Ἀσκληπι-
δῶν τέχνην, μὴ ἀνεχόμενος μηδὲν τῶν καλῶν δια-
φυγεῖν αὐτόν, μηδὲ ἀπολειφθῆναι τῶν φιλοπόνων
μελισσῶν.

Ὁ Πηγᾶς πεπυκνωμένος ἤδη τὸν νοῦν καὶ τὴν
καρδίαν ἀναπεπλάσμενος ἀπὸ τῆς πατρίδος ἐξῆλ-
θεν ἐν ἀμφοτέραις ταῖς Ἱταλικαῖς πόλεσι βίον ἰδιότυ-
πον καὶ παραδειγματικόν, μηδεμιᾶς ξενικῆς δια-
φορᾶς μετασχών, ἀλλὰ μᾶλλον μεταδιδούς τῶν
ὧν εἶχε καλῶν καὶ χριστιανικῶν ἡθῶν, τοῖς πᾶσι
προκείμενος τύπος καὶ ὑπογραμμός τοῦ καλοῦ μα-
θητοῦ καὶ τοῦ εὐσεβοῦς χριστιανοῦ· συντόμως δ'
εἰπεῖν ἡ βιοτὴ τοῦ Πηγᾶ ἐν ταῖς Ἱταλικαῖς χώ-
ραις ἀναμνησθεὶς ἡμῖν τὴν τοῦ Βασιλείου καὶ Γρη-
γορίου ἐν ταῖς ἀείποτε κλειναῖς, ἀλλὰ τότε εἰ-
δωλολατρεύσαις Ἀθήναις, ἐν αἷς, κατὰ τὴν μαρτυ-
ρίαν τοῦ Γρηγορίου, μᾶλλον ἐβεβαιώθη εἰς τὴν πί-
στιν ἡ ἱερά ἐκείνη ξυνωρίς, καταμαθοῦσα τὸ μά-
ταιον ἐκείνων καὶ ἀπατηλόν.

Αἱ Σχολαί, αἵτινες ἐτέλουν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἢ
ἔμμεσον ἐπιβρόχον τοῦ Παπισμοῦ, ἔθος εἶχον ἢ μᾶλ-
λον ὅρον ἀπαράβατον καὶ αὐστηρῶς ἐπιτιθέμενον,
ἵνα εἰς οὐδένᾳ ἐπιδιδῶσι δίπλωμα τῶν ἐν αὐταῖς
φοιτησάντων καὶ ἀριστευσάντων, εἰμὴ πρὸ τῆς πα-
ραλαβῆς ἡρνούντο τὴν πάτριον πίστιν καὶ ὁμολό-
γουν παρρησίᾳ τὴν παπικὴν· ὅθεν ὑποστάς καὶ ὁ
Πηγᾶς τὰς νενομισμένας ἐπὶ διπλώματι ἐξετάσεις
καὶ μετ' εὐφημιῶν κριθεὶς τούτου ἄξιος ἀπρητήθη
οἷον ἀντάλλαγμα τὴν Κατολικο-ρωμάναν ὁμολο-
γίαν· ἀλλὰ φρίξας ὁ ὁριδίδης μαθητὴς πρὸς τὸ
τοιούτου ἀκούσμα καὶ τὰ ὅσα αὐτοῦ βίσις ἐξῆλθεν
ἐκ τῆς χορείας τῶν διδασκάλων, καταλιπὼν αὐτοῖς
καὶ διπλώματα καὶ ἀριστεῖα καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἀν-
θρωπίνης δόξης παράσημα. Οὕτω τοῖνον ὁ γενναῖος
Μελέτιος ἐν γῇ ἄλλοτρίᾳ καὶ πολέμῳ συντρίψας
τὰς πολυμηχάνους τῆς μισαλλοδοξίας παγίδας,
διεφύλαξε σῶαν καὶ ἀπαραιοῦσαν τὴν παρακατα-

θήκην τῆς καλῆς καὶ ἀποστολικῆς ὁμολογίας, ἣν
ἐκ παίδων εἰς τὴν ἀπ' αἰῶνος ὀρθοδοξοῦσαν γῆν
καὶ ἔμαθε καὶ ἐδιδάχθη καὶ μετ' αὐτῆς συνυψίσθη,
μὴ στέρεας μηδὲ μέχρῃς ἐπινοίας ἀνταλλάξαι ἐκεί-
νης τὴν παπικὴν· πιστεύομεν δ' ὅτι οἱ σοφοὶ τοῦ
Παταβικοῦ Γυμνασίου Καθηγηταὶ ἐν τῷ προσώπῳ
τοῦ Πηγᾶ ἀνεμνήσθησαν τότε, εἰ καὶ μὴ ὁδυνώμε-
νοι ὡς ὁ τότε παπικὸν, ἀλλὰ γοῦν δάκνοντες τὰ
χεῖλη καὶ θαυμάζοντες, ἀνεμνήσθησαν, λέγω, τῶν
ἡμερῶν τοῦ ἐν ἀγίοις Μάρκου τοῦ Ἑρέσου, ὅστις
καὶ οὗτος ἀποδοκίμασας τὴν ἐν τῇ αὐτῇ γῇ, ἀλλὰ
δι' ἄλλον σκοπὸν, ἀποδοκίμαν καὶ βιασθεὶς ὑπὸ τῶν
ἡμετέρων καὶ τῶν ξένων ὑπογράψαι τὸν ὅρον
τῆς Φλωρεντινῆς Συνόδου, ἀντέστη ἀτόρητος καὶ
ἐξέπτη ὡς ὑπόπτερος ἀετὸς ἐκ τῆς δυτικῆς ἐκείνης
ἀγλῆος πρὸς τὴν ἀνατολὴν τοῦ πηγίου τῆς ὀρθο-
δοξίας φωτός, μὴ ὁμολογήσας, μὴ ὑπογράψας
μετὰ τῶν λοιπῶν τὸν κακόδοξον ὅρον τῆς διεφθ-
γυίας καὶ κατεσχισμένης ἐνώσεως» (ἱστορ. Συροπ.).

Οὕτως ὁ Πηγᾶς ἀποπερατώσας τὰς ἐαυτοῦ σπου-
δὰς καὶ τῇ τῆς ὀρθοδοξίας σφραγίδι σσημασμέ-
νος, ἐπανακάμπτει εἰς τὴν πατρίδα, ἐνθα ὑπελθὼν
τὸ μοναχικὸν σχῆμα φέρων ἔδωκεν ἑαυτὸν εἰς τὴν
Μονὴν τοῦ Ἀγγαράθου· αὕτη δὲ ἡ Μονή, ἥς τὴν
ἱστορίαν αὐτὸς ὁ Πηγᾶς συνέγραψεν, ἦν τὸ ἀρχαιο-
τερον καὶ μᾶλλον διαπρέπον κοινόβιον ἐν τῇ νήσῳ
Κρήτῃ· Ἐνταῦθα ὑπὸ ἐναρέτῳ Ἡγουμένῳ τῷ Σιλ-
βέστρῳ, τῷ μετὰ ταῦτα Πατριάρχῃ Ἀλεξανδρείας,
ἐκκαθάρσας ἑαυτὸν πάσης ἁλλοθρόου ἰδέας, προσα-
γαγὼν ἡσύχως τὰ ἐν ἁλλοδαπῇ συγκομισθέντα ποτὶ
τὰν πάτριον σπάρταν καὶ εἴτι δυσπειθὲς καὶ δυσ-
ἀρμόστον πρὸς αὐτὴν ἀποσκυβάλλοντας, ἐξῆλθε μετ'
οὐ πολὺ κηρύττων ἀπ' ὀκρίβοντος ἐν τῇ πρωτεύουσῃ
καὶ ἀλλαχοῦ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ πλουσίως καὶ
καρποφόρως· τοῦτο δὲ μεγίστην τιμὴν καὶ ὑπόλη-
ψιν ἐρεξῆς περιποιήσαν τῷ Πηγᾶ ἀνὰ πᾶσαν τὴν
νῆσον, παρεσκεύασεν αὐτῷ καὶ τὴν ἀπὸ καθέδρας
ἐν τῇ αὐτῇ πρωτεύουσῃ διδασκαλίαν, ἥς συχνοὶ καὶ
οὐ νῶνυμοι ἐσπάσαντο ἀκορέττως τὰ νάματα. Πό-
σον χρόνον δὲ διέμεινε διδάσκων ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ
συσταθείσῃ Ἑλληνικῇ Σχολῇ, μετὰ βεβαιότητος εἰ-
πεῖν οὐ δυνάμεθα· τοῦτο μόνον γινώσκουμεν, ὅτι τῷ
1582 ἦν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παρὰ τῷ Πατριάρχῃ Σιλ-
βέστρῳ, ὅστις χειροτονήσας αὐτὸν ἱερέα, προήγαγε
τοῦτον εἰς τὸ τοῦ πρωτοσυγκέλλου ὀφφίκιον· κα-
θότι ὁ Κρούσιος ἐπέστειλεν αὐτῷ, κατὰ τὸ αὐτὸ
ἔτος πρωτοσυγκέλλῳ τυγχάνοντι (Τουρκο-Γραικ.
σελ. 531).

Ἀλλὰ τὰ ἀξιώματα ταῦτα καὶ οἱ προδιόρισμοι
οὐδόλως ἐσχυσαν μεταλλάξαι τὸν αὐστηρὸν καὶ ἀ-
σκητικὸν αὐτοῦ βίον, ὃν κατηρτίσαστο εἰς τὰ εὐαγῆ
σημεῖα τῆς Κρήτης, οὐδ' αἱ κατὰ κόσμον τύρβαι
καὶ μέριμναι καὶ ἡ πάμπανος τῶν ἀνθρωπίνων
πραγμάτων βοή ἀπεμάκρυναν αὐτὸν τῶν φίλων Μου-
σῶν, ἀλλ' οἷοναι παραμυθίας καὶ ἀναψυχῆς ἀπροι-
εῖχτο τούτων, καὶ περ ἀποδυσπετοῦσάν, ὡς γνω-
στόν, πρὸς τὰς ταραχὰς καὶ τὰς ἀνω καὶ κάτω φο-
ράς. Ἡ οἰκία τοῦ πρωτοσυγκέλλου Πηγᾶ ἐν Καίρῳ,

περιστοιχιζομένου ὑπὸ μοναχῶν σεμνῶν, ἀνεμίμνησκε
τὰς ἀρχαίας ἐπ' ἀρετῇ τῶν ἐν αὐταῖς ἐνασκουμένων
διαβοήτους· Ἀκύρας τῆς Θεοαΐδος, ἡ μᾶλλον ὁμοιάζε
πρὸς τὰς χλοαζούσας καὶ καταφύτους ἐκείνας ὁά-
σεις, αἵτινες ἐν μέσῳ ἡμιωδῶν καὶ πνιγνῶν ἐρή-
μων κείμεναι, παρμυθοῦσι καὶ ἐνισχύουσι τὸν ὑπὸ
τοῦ καύσανος καὶ τῆς λειψυδρίας ταλαιπωρούμενον
παροδίτην. Καὶ τῆς μὲν σεμνῆς καὶ ἱερτικῆς αὐ-
τοῦ πολιτείας μάρτυρες τρανόθυγοι πάντες μο-
νονουχὶ οἱ τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Ἀνατολὴν κατὰ
τοὺς τότε χρόνους περιηγούμενοι ἁλλοδαποί, οἱ
τινες ἐπισκεπτόμενοι τὸν Πηγᾶ ἐθαύμαζον τὸ τε
ἀρχαῖόν τοῦ ἥθους καὶ τὸ σταθερὸν τοῦ φρονήμα-
τος αὐτοῦ, συγκεκραμένα ἀμρότερα μετ' ἀφελείας
ἀστικῆς, οὐχ ἡκιστα δὲ καὶ τὴν ἀμφιλαρῆ πολυμά-
θειαν τοῦ ἀνδρός, οὕτινος ἡ μετ' ἐκείνων συνέντευ-
ξις ἀπέβαινε οἷον ὑπερπολογία ὑπὲρ τῆς ὀρθο-
δόξου ἐκκλησίας καὶ διδασκαλίας ἐπὶ τὸ φρονεῖν ἐ-
κείνους φιλανθρωπότερον περὶ τῶν ἡμετέρων πραγ-
μάτων, ὥστε ἐνῶ ἤρχοντο ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατο-
λὰς μετὰ σκαπανῶν, ὡς εἰπεῖν, καὶ πτύων ἀνσκά-
ψοντες τοὺς τάφους ἡμῶν, ὡς πάλαι τεθνεώτων, ἡ
καὶ ἀπολαύσοντες ἡμᾶς, εὐρίσκον παρὰ πᾶσαν προσ-
δοκίαν καὶ ζῶν λευευσμένην μὲν ὑπὸ τῶν ἀγ-
χιστράφων μεταβολῶν, ἀλλ' ὡς φοῖνικα ἐν τῇ ἰ-
δίᾳ τέρεξ ἀψάνουσιν, ἀρδευομένην ὑπὸ τῆς εἰς
Θεὸν πίστεως καὶ ἐλπίδος, καὶ φῶτα παιδείας καὶ
ἀρετῆς γνησίαν καὶ εὐσέβειαν πάτριον καὶ σύνεσιν
οὐκ εὐκαταφρόνητον· αἵτινα πάντα οἷον νεῦρα καὶ
ὀστᾶ συνέχουσι καὶ συγκρατοῦσι πᾶσαν ἀνθρωπίνην
κοινωνίαν, καὶ γεγηρακυῖαν καὶ συχνὰ ὑπὸ λά-
βρων ἀνέμων προσβαλλομένην καὶ οὕτως οἱ φι-
λανθρωπότεροι καὶ συνετώτεροι τῶν τότε δυτι-
κῶν περιηγητῶν, ἐπανερχόμενοι εἰς τὰ ἴδια καὶ
ἐν τοῖς κατ' αὐτοὺς ὁδοιπορικοῖς φίλα τε ἔγραφον
ὑπὲρ ἡμῶν καὶ παρρησίᾳ ἐκήρυττον· τοὺς δὲ παρ'
αὐτοῖς σοφοὺς καὶ εὐσεβεῖς παρώρων εἰς κοινωνίαν
γραμμάτων καὶ θρησκευτικὴν ἐπαφήν. Ἐντεῦθεν αἱ
γνωσταὶ ἐκ τῆς ἱστορίας κατὰ διαφόρους ἐποχὰς
ἁλληλογραφαὶ τῶν σοφῶν τῆς δύσεως μετὰ τῶν
ἡμετέρων καὶ αἱ θρησκευτικαὶ ἀπόπειραι, εἴπως ἐ-
νωθεῖεν αἱ κατὰ τὴν δύσιν κατατετμημέναι χριστια-
νικαὶ ἐκκλησίαι μετὰ τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς, ἥς
τὸ καθερὸν τῆς τε δογματικῆς καὶ ἠθικῆς διδασκα-
λίας, ἅμα δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων μέχρι
ἡμῶν διήκουσαν ἱεραρχίαν καὶ τότε καὶ σήμερον οἱ
εὐσεβεῖς καὶ φιλαλήθεις ξένοι καὶ γράφουσι καὶ ἀνο-
μολογοῦσι στεντορείως ἐν ταῖς συγγραφαῖς, ταῖς φι-
λοσόφοις αὐτῶν διατριβαῖς καὶ ἀπὸ τῆς διδασκα-
λικῆς καθέδρας.

Ὁ Πηγᾶς, καὶ περ ὑπὸ πολλῶν κυμάτων δερόμενος
καὶ πρὸς πολλὰς παλίων περιπετείας, οὐκ ἔπαυσε
ταῖς μούσαις συνομιλῶν, καθὰ ἔφημεν, ὅτε μὲν με-
λετῶν ἐν τοῖς συγγράμμασι τῶν τε θύραθεν καὶ ἐ-
σω, ὅτε δὲ τοὺς περὶ αὐτὸν διδάσκων, ἄλλοτε δὲ
περὶ διαφόρων συγγράφων. Γόνον κάλλιστον ἐκ τῆς
ἐν Αἰγύπτῳ λιπαρᾶς αὐτοῦ μελέτης ἔχομεν δύο
πραγματείας περὶ ἐκκλησίας· ἀμφοτέρας δὲ ταύ-

τας σφρωματεῖς ἐπιγράψας· ἀπέστειλεν ὁ νέος Κλή-
μης τῆς ἐκκλησίας τὴν ἐτέραν τῷ 1583 πρὸς τὸν
αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσσίας Θεόδωρον, προτάξας καὶ
ἐπιστολὴν ἐλληνιστί· τῷ δὲ 1585 πρὸς τὸν ἐν
Κωνσταντινουπόλει ἱσως ἐνδημοῦντα πνευματικὸν
αὐτοῦ πατέρα, τὸν πατριάρχην Σίλβεστρον.

Ἐπὶ πολὺ ἀπασχόλησε τὸν ἀκάματον Πηγᾶν καὶ
ἡ κατὰ τούτους τοὺς χρόνους ἀναφανείσα περὶ τὸ
καθιερωμένον Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον καινοτομία
τοῦ πάπα Γρηγορίου, ἥτις πολλὰς μάχας καὶ ἐρι-
δας καὶ στάσεις ἐνσπείρασε εἰς τὴν δύσιν ἀντήχησε
καὶ μέχρι τῆς Ἀνατολῆς. Κατὰ προτροπὴν τοῦ Σιλ-
βέστρου συνέγραψε περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως βι-
βλίον εὐρυκὸν περὶ τοῦ Πάσχα καὶ ἕτερον τόμον
Ἀλεξανδρινὸν αὐτὸ ἐπονομάσας, πρὸς ἀντιδιαστο-
λὴν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ τῆς αὐτῆς ὑ-
ποθέσεως ἐκδοθέντος, αἵτινα ἐφεξῆς ἀπέστειλε καὶ
πρὸς τὸν εἰρημένον αὐτοκράτορα μετὰ μιᾶς ἐν ἀρχῇ
λατινιστί συγγεγραμμένης ἐπιστολῆς, προφυλάξων
διὰ τούτων καὶ τοὺς ἐκεῖ ὀρθοδόξους ἀπὸ τῆς αὐ-
θιρέτου καὶ ἀείποτε ζίζάνια ἐνσπειρούσης ἀλογί-
στου καινοτομίας. Ἔργον ἐστὶν ἀριθμῆσαι τὰς ἐπι-
στολάς αὐτοῦ, αἱ ἀπέστειλε περὶ τούτου πρὸς τοὺς
πανταχοῦ γῆς ὀρθοδόξους καὶ ἑτεροδόξους σοφοὺς.
Τὴν συντομίαν θηρεύοντες παραλείπομεν ἐνταῦθα
τοὺς λόγους, διὰ τὴν τοσοῦτον ἀντέστη καὶ ἀνθίστα-
ται ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία πρὸς τὴν παραδοχὴν οὐ-
τως ἀδιαφόρου φαινομένου, καὶ κατὰ μαθηματικὴν
ἀκρίβειαν ὀρθοῦ ἀποδείχθέντος χρονολογικοῦ συστή-
ματος· ἄλλως τε τὴν τοιαύτην διόρθωσιν τοῦ ἡμε-
ρολογίου κατενόησαν πολὺ πρότερον καὶ οἱ ἡμέτε-
ροι καὶ ἐσημείωσαν ἐν ταῖς κατ' αὐτοὺς συγγραφαῖς.
ἀλλ' αἱ ἐσωτερικαὶ καὶ ἐξωτερικαὶ ἀνωμαλῖαι τῶν
τότε χρόνων ἐκάλυσαν αὐτοὺς τοῦ εἰσαγαγεῖν ταύτην
εἰς χρῆσιν ἐκκλησιαστικὴν τε καὶ πολιτικὴν· ὥστε οἱ
πάντολμοι Γραικοὶ οὐδὲ κατὰ τοῦτο ὑπελείφθησαν
τῶν Ῥωμαίων, προαρπάσαντες δίχα φιλανθρωπίας
τινὸς τὰ καλλίστα τοῦ σοφοῦ ἐπινοήματος.

Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁρόνος καὶ λαὸς ἔπα-
σχε τότε τὰ πάνδεινα, ὑπὸ ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτε-
ρικῶν ἀντιπνοιῶν κλυδωνιζόμενος· ὅθεν ὁ Πηγᾶς
(1585—6) προσκαλεῖται συναντιλήστωρ παρὰ τοῦ
οἰκουμένου Πατριάρχου Θεολήπτου εἰς Κωνσταν-
τινοῦπολιν· καὶ οὕτω μεμερισμένος καὶ τῆς καθολι-
κῆς ἐκκλησίας μερίμνης ἀναβαίνει, καὶ περ νοσῶν
εἰς Κωνσταντινοῦπολιν. Ἐνταῦθα παρακληθεὶς ὑπὸ
τῶν ἀρχιερέων, ἀλλὰ καὶ βιασθεὶς παρέμεινε τρεῖς
ὅλα ἔτη, διεξάγων τὰς ὑποθέσεις μετὰ συνέσεως καὶ
διδάσκων κατ' οἶκους μὲν τινὰς τῶν φίλων τὴν ἐξω-
σοφίαν, ἐπ' ἐκκλησίας δὲ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ.
Ἐκ τοῦ τριετοῦς ἐνταῦθα κηρύγματος τοῦ Θεοῦ λό-
γου ἔχομεν μέχρι σήμερον ἐν χειρογράφοις σωζο-
μέναις ΚΗ' ὁμιλίαις, τὰς πάσας χρυσοστομιζούσας
καὶ πλήρεις πολυμαθείας τε καὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἁπλο-
ρικῆς ἰσχύος τε καὶ δυνάμεως· μικρὸν δ' ὕστερον
ἐυμοιρῆσας ἡσυχίας ἐν ταῖς θρακικαῖς διατριβαῖς,
συνέγραψεν ἐν διαλόγῳ σύγγραμμα ἀρτιμελὲς καὶ
ταῖς γραφικαῖς ἀποδείξεσι καταχωρωμένον περὶ τοῦ

ὁ Πηγάς οὐκ ἐψεύσθη τῆς προρρήσεως· ὁ ἐπάρατος Καρύκης κατορχησάμενος τοῦ ἱεροῦ Νιπτήρος μετὰ χλεύης τῶν ἀκουσάντων, παρωρκῶς τὴν θείαν λειτουργίαν τηλικαύτης ἡμέρας, τὴν δὲ ὑστεραίαν ἔσας τὸ κύκνειον, τὸ δὲ μέγα Σάββατον, ἐν ᾧ ἡν- τρεπίζετο καὶ ἐνεδιδύσκετο τοὺς λεπτοὺς καὶ λευ- κούς χιτωνίσκους ἐν τῷ μέτῳ τοῦ ναοῦ, ἀστραπη- δὸν ἐπῆλθε κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ· διότι λειποθυμίας αὐτὸν καταλαβούσης αὐ- τὴν ἀποχρέμπεται τὴν ἀνοσίαν αὐτοῦ ψυχὴν δίχα τινὸς προηγηθείσης ἀσθενείας· καὶ οὕτως ἐκεῖνος μὲν ἀπῆλθε συγκατοικήσων τῷ ὁμοψύχῳ Ἰουδα· ἡ δὲ ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπαλλαγεῖσα τοῦ μύσου ἐπλούτησεν ἐπίτροπον καὶ ἐπιστάτην τὸν ὁμόζηλον τῶν Ἀποστόλων Πηγᾶν, μήτε τοῦ Μαρτυρίου, μήτε τοῦ Γαβριὴλ συγκατατεθέντων ἀντιπελαργήσαι τῇ δεινῷ πασχούσῃ ἐκκλησίᾳ· τὸ δὲ παράδοξον, ἐν ᾧ πρότερον παρεκκλινόντων τὸν Πη- γᾶν ἐπιλαβεῖσθαι τῶν οἰκίων, μαθόντες ὕστερον ὑ- πεῖξαντα τοῦτον ταῖς ἐκείνων ἀξιώσεσιν, οἷον πρύ- μων κρουσάμενοι, ἤρξαντο ἀμφοτέροι καταμέμφε- σθαι αὐτοῦ, ἀνταλλαζόμενοι ὑποτοπάζαντες τὸν τῶν Ἀλεξανδρέων θρόνον τοῦ οἰκουμένου, καὶ οὐχὶ ἄνευ χλεύης προβλήματα προτείνουσιν ἐκείνῳ ἄλυστα· ὁ δὲ μακάριος Πηγάς ἀπάντα τοῦτοις μετὰ τῆς συνοίκου αὐτῷ πραότητος καὶ ἀδελφικῆς ἀγάπης, «ὦ ψυχὰ φίλαι, λέγων, μὴ μοι κόπους παρέχε- τε, μὴ πρὸς Θεοῦ· μάθετέ μου τὰς ἀθυμίας, τοὺς πόνους, τοὺς κινδύνους, τοὺς δεινοτάτους θανάτους . . . μὴ ἀνηλεῶς κατακεντᾶτε· νοθευτήσατέ με συμπαθέστερον . . . τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἀχθοφο- ροῦμεν, καὶ μονώτατοι τηλικούτοις προσπαλαίμεν ἄθλοις καὶ εἰς ἐπικουρίαν οὐδεὶς· ὀλίγοι πρὸς οἰκτον· πάντες ἔτοιμοι εἰς τὸ μέμψεσθαι . . . πόθεν ὑμῖν τὸ αὐτὸ νῦν μὲν ἐπαινῶν, νῦν δὲ μέμψω; ἄξιον; ἀλλ' οὐ μετετέθην ὅλως ἐγὼ, οὔτε μετατίθεμαι· ἀ- νάγνωτε τὰς τῶν πατριαρχικῶν γραμμάτων ὑπο- γραφὰς καὶ ἐπιγραφάς· τὰ γράμματα μεθ' ἐαυτῶν φέρουσιν ἡμᾶς Μελετίους Ἀλεξανδρείας μετὰ μὲν τοι τῆς ἀκλεοῦς ἐμοὶ καὶ πολυμόχθου προσθήκης τῆς τοῦ ἐπιτηρητοῦ τῆς καθέδρας τῆς οἰκουμένης» (ἐπιστολ. 185). Σπεύδοντες πρὸς τὸ τέλος τῆς μι- κρᾶς ταύτης βιογραφικῆς ἀρηγήσεως, σιγῇ παρερ- χόμεθα ὅσα ἀνέτλη ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ Μικρᾷ Ῥωσσίᾳ ποικίλως διωκομένων ὀρθοδόξων ὑπὸ τῆς κκεμφά- του παπικῆς Οὐνίας· οἱ δὲ ἀγῶνες αὐτοῦ καὶ μόχθοι οὐκ ἔμειναν ἀνωρελεῖς, καθὼς ἔγραψεν αὐτῷ ὁ ἐπί- σκοπος Λεοντοπόλεως Γεδεών καὶ Βασίλειος ὁ Ὁ- στροβείας ἡγεμῶν, οἵτινες μετὰ βελούτης εὐγνώ- μος ὡμολόγουν κατόρθωμα εἶναι τῶν πόνων καὶ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐπιστολῶν τοῦ Πηγᾶ τὸ στερεωθῆναι τὴν εὐσεβίαν ἀμφὶ τὰ κλίμακα ἐκεῖνα. Ἐπίσης παραλείπομεν καὶ ὅσας ἀντήλλαξεν ἐπιστο- λὰς μετὰ τῆς Ἑνετικῆς Συγγλήτου καὶ τοῦ Αὐτο- κρατορος τῆς Γερμανίας Ῥουδὸλφου τοῦ Β'. ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ μὴ ἐπηρεάζεσθαι τοὺς ὑπ' αὐτοὺς ὀρθοδόξους. Ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲ ἀποσπασθεὶς ἀπὸ τῶν ἱερῶν

τῆς ἐκκλησίας περιβόλων εἴτι παράνομον καὶ ἀτά- σθαλον, εἰσώκισατο τὴν πάντας καταπλήξασαν εὐ- νομίαν καὶ δικαιοσύνην· τὸ δὲ μέγιστον, κατόρθωσε, κατανείοντο καὶ τοῦ ὑπερχαλῶντος αὐτὸν Σουλ- τὰν Μεχμέτ, ἵνα ἀποτίσῃ τὸ ἥμισυ τοῦ χρέους τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὅπερ θηρίον τῆς ἐκκλη- σίας ὀνομάζει καὶ πρύφειν ἀρχέκακον, καὶ τοῦ δ- λου χρέους ἀπαλλάξαι ἔπειτα τὴν ἐκκλησίαν γεν- ναιοφρόνως ἐπειράθη· ἀλλ' ἡ αἰσχροκέρδεια μυρίζ- κωλύματα παρεμβάλοισα, ἐξήγειρε κατ' αὐτοῦ δα- λιώς τοὺς Ἰουδαίους, οἷς τὰ πλεῖστα ὠρεῖλετο, καὶ οἵτινες παρ' ὀλίγον μέχρως ἀγγόνως ἔφερον τὸν Πη- γᾶν· ἀλλ' οὗτος ἐξομολογηθεὶς καὶ κοινωνήσας τῶν ἀχράντων μυστηρίων ἐπορεύθη ὡς ἐπὶ θάνατον ἵνα λαλήσῃ ὅπου δεῖ ὑπὲρ τῶν δεινῶς ἐνεκα τοῦ χρέους βλαπτομένων χριστιανῶν· ἀλλὰ μαθὼν ὅτι καὶ τισι τῶν ἡμετέρων ἦν δι' ἐφέσεως μένειν τὰ ὀφειλό- μενα, ὥστε ἔχειν ἐφ' ᾧ ἀποδημῆσαι τῆς Κωνσταν- τίνου καὶ ἐπιδημῆσαι τοῖς μὴ δυναμένοις σφίσιν αὐτοῖς ἐπαρκεῖν, τὴν αὐτῶν φιλοχρηματίαν θερα- पेῖσαι, καὶ δυσχερεστὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς σωμα- τικὰς δυνάμεις ὀλοτελῶς ἐξαντληθεὶς, ἀναχωρεῖ εἰς Αἴγυπτον κατὰ τὸ 1599, παραιτησάμενος ἐπὶ Πα- τριάρχῃ Ματθαίῳ τῷ Β'. Ὡς τοποτηρητὴς δὲ διώ- κησε τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίαν ἔτος σχεδὸν ὀλόκληρον· ἀλλ' ἐπέστη ὁ καιρὸς ἵνα ὁ νέος οὗτος τῆς ἐκκλησίας πατήρ καὶ τῆς ὀρθοδόξιας ἀ- οῦτος τῆς ἐκκλησίας πατήρ καὶ τῆς ὀρθοδόξιας ἀ- προσμάχης ὑπέρμαχος μεταλλάξῃ τὴν ἐπίκαιρον ταύτην καὶ ἐπιμοχθὸν ζωὴν πρὸς τὴν αἰώνιον καὶ ἡρεμὴν ἀποτίθῃσιν οὖν τὸ φθαρτὸν σκῆνος ἐν Αἰ- γύπτῳ τῷ 1602, τὸ δὲ πνεῦμα αὐτοῦ παρατίθησι τῷ Θεῷ πλήρως ἀγαθῶν ἐλπίδων, ὅτι τεύξεταί τοῦ Θεοῦ ἐλέους, καὶ μετὰ δακρύων τοὺς ἐπιζῶν- τας νοθεύων τὸν δρόμον ὁσὶως τελέσαι καὶ τὴν πίστιν τῶν πατέρων ἡμῶν ἀμόλυντον τηρῆσαι. «Ἐγὼ μὲν, ἔγραψε πρὸς τὸν Λούκαριν, ἐγὼ μὲν καὶ καμάτοις καὶ πόνους καὶ κινδύνους καὶ φροντίσι καὶ τηκεδόσιν ἀντλούμενος, καὶ νοσῶν ἤδη νόσον ἄ- παυστον, θνήσκω πάνυ ἡδέως, τέλος ταῖς ἐμαῖς θεί- μενος ἀμαρτίαις καὶ τῇ καματώδῃ βιοτῇ· ἐν δὲ συνεκφέρω, τὸν πολύτιμον θησαυρὸν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, μεθ' ἧς ἐλπίζω παριστάμενος τῷ Χριστῷ βήματι μετὰ τῶν Πατέρων ἔλεος εὑρεῖν καὶ βρή- θειαν εὐκαιρον. Τοῦτό σοι παραινῶ· ἀγωνίζου τὴν πίστιν τηρῆσαι· τοῦτο πρῶτον τίθῃσιν ὁ Παῦλος, ὡς τῆς πίστεως οὗτος ἀρχὴς, ρίζης, αἰτίας τῆς σω- τηρίας· ἔπειτα καὶ τὸν δρόμον τελεῖσαι τῶν φι- λοθέων ιδρώτων, ὑποπιέζων τὸ σῶμα καὶ δουλα- γωγῶν, μήπως κηρύξας ἄλλοις, αὐτὸς ἦς ἀδόκι- μος· οὕτω τρέχε πρὸς τὸ βραβεῖον τῆς ἀνω κλή- σεως, μὴ σε πεισάτω δόξα, μὴ πλοῦτος, μὴ τοῦ πλούτου καὶ τῆς δόξης αἱ ἀνδραπώδει· ἡδοναὶ τῆς εὐθείας ἀποκλάσαι. Ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία πρῶτη μετέσχε, πρώτη μετέδωκε τοῦ Θεοῦ φωτός· ταύ- τῃς ἡμᾶς παιδείας εἶναι ἠθέλησεν ὁ Θεός· ταύτης οἱ Πατέρες τὰ δόγματα κυρώσαντες παραδεδώ- κασι· μὴ ἀποστατήσωμεν τῶν δικαιωμάτων τοῦ Θεοῦ.» — «Οὐκ οἶδασιν δὲ οἱ ἀσύνητοι, ἔγραψε πρὸς

ἄλλους, τὸ πρόωρον ἡμῶν τουτὶ γῆρας πολλοῖς, καὶ μεγάλοις ἀσκηθῆναι ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἀγῶσιν, ἥδη τε γενόμενον τελευτῆς εἴ γε καὶ ἁώρου, ἀλλ' οὖν οὐκ ἀνεπίστου οὐδ' ἀηδούς (τί γὰρ καὶ ἐλ- πίσεις ἄλλο, ὅπου γε καὶ ὀφθαλμοὶ καὶ χεῖρες καὶ πόδες καὶ τὰνδον πάντα τῆς φυσικῆς ἐνεργείας παρακεκίνηται;) Τοῦτο δὲ τὸ γῆρας τελευτῆς ἤδη ἔχόμενον ἀσπασίως (σπεῦδω γὰρ καὶ λίαν ἐρίεμαι τῆς τῶν καθ' ἡμᾶς ἀταξίας ἀποδιδράσκειν) τοῦτο δὴ, φυγὴ τὸ γῆρας τὸ πολυπαθὲς οὐκ ἴσασιν πεφυ- κὸς μὴ δειματοῦσθαι γεροντοπαιδάρων ἀπειλαίς.» Οὕτω ἐγενήθη καὶ εἰώσας καὶ ἀπέθετο τὸ ζῆν ὁ ἐν μακαρίοις Πάπας καὶ Πατριάρχης Μελετίος ὁ Πηγάς, κοσμήσας εἴ τις καὶ ἄλλος τὴν ἡν ἔλαχε σπάρτην, τὰ πάντα πρὸς ταύτην καθυποτάττων καὶ τὰ μάλιστα τὴν Ἐκκλησίαν στηρίζας ἐν και- ροῖς χαλεπωτάτοις, καὶ ἀποδοὺς αὐτῇ τὸ ἀρχαῖον κάλλος, καὶ ἐπαγαγὼν τὰς ἡμέρας τῶν ἀρχαίων προμαχῶν τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ὧν οὐδὲν ἦ- τον ἐφάνη ὁ μακάριος Μελετίος ὁμότροπος καὶ ὁμό- ζηλος καὶ τῶν πρακτικῶν αὐτῶν ἀρετῶν εἰς ἄκρον ἐραστής. Τὸν ζῆλον τοῦ Πηγᾶ καὶ τὸ αὐστηρὸν τῶν ἡθῶν καὶ ἀσκητικὸν καὶ τοὺς ποιμαντικὸς ἀγῶνας καὶ τὴν ἀμφιλαρῇ γνησίαν μάθησιν ἐθαύμασαν οὐ μόνον τῶν ἡμετέρων οἱ σύγχρονοι καὶ μεταγενέ- στεροι, ἀλλὰ καὶ τῶν ξένων οἱ διασημότατοι· ἐν ἑνὶ λόγῳ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία καὶ ἡ ἀντιπαράβασις αἰῶνος ἔτερον οὐδένα μὴ εἶναι ἀντιπαράβασις πρὸς αὐτόν, ἴσον κατὰ πάσας τὰς ἀρετάς· μάρτυ- ρες δὲ τοῦτου ἀσίγητοι πρὸς τοὺς ἄλλους κεῖνται τὰ πολλὰ καὶ πολυειδῆ αὐτοῦ συγγράμματα, καὶ αἱ πολυάριθμοι αὐτοῦ ἐπιστολαί, τὰ πάντα τῇ εὐαγγελικῇ καλλυνόμενα εὐγενείᾳ καὶ τῇ ἀποστο- λικῇ στοίχοντα παραδόσει, μηδὲ τῆς ἀπὸ τῶν λό- γων εὐπειρίας τε καὶ καθαρότητος στερούμενα.

Η ΜΑΓΕΥΜΕΝΗ ΒΑΛΤΟΣ.

Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

δ π δ

Κ. Π.

(Συνέχεια Ἰδε φυλλάδ. 202.)

—οο—

Δ'. ΥΠΟ ΤΑΣ ΜΕΓΑΛΑΣ ΔΡΥΣ.

Ἡ Ξανθή, λαβοῦσα τὸ τριπλοῦν βάρος τῆς, ἀνέλαβε τριποδίζουσα τὴν πορείαν τῆς· τοῦ δὲ μι- κροῦ Πέτρου ἡ χάρὰ ἦτο τοσαύτη, ὥστε ἐλησμόνησε καὶ τὴν πείνάν του. Ἡ κίνησις ὅμως τοῦ ἵππου ἤρ- χισε μετ' ὀλίγον νὰ κεντᾷ τὴν ὀρεξίν τοῦ παιδίου, τὴ ὁποῖον χασμάμενον καὶ ὠχρίασαν ὡμολόγησεν ὅτι τὸ ἐθέριζεν ἡ πείνα.

— Βλέπεις! ἐπεφώτισεν ὁ Γερμανός· ἀρχίσα- μεν ἀπὸ τῶρα . . .

— Ἐγὼ καὶ δίδω, πατέρα, προσέθεσεν ὁ Πέτρος. — Νὰ ἐμβούμε λοιπὸν στῆς θειᾶς Ῥεβέκας, στὸ Κουρί, γιὰ νὰ πιῆς, Μαρία, καὶ σὺ δύο δάκτυ- λα κρασί.

— Ὅχι! δὲν θέλω τίποτε. Ἐγὼ κρατῶ τὸ ἄ- λογο, ὅσο νάμπετε καὶ νὰ φάγῃ ὁ μικρός.

— Ἀ! τώρα θυμήθηκα, κοπέλλα μου, ὅτι τὸ ταχὺ ἔδωσες τὸ ψωμί σου τοῦ Πέτρου καὶ εἶσαι νη- στική.

— Δὲν ἔχω ὄρεξι, νὰ ζῶ.

— Πρέπει νὰ φάγῃς δυναστικά, μικροῦλα, θέ- λεις νὰ πάθῃς τίποτε; Ἀκούη ἔχουμε δρόμο νὰ κάμουμε καὶ δὲν πρέπει νὰ ἦναι τὸ στομάχι σου ἄδειο. Ἐγὼ θὰ σὲ δώσω τὸ παράδειγμα, ἀν καὶ δὲν ἔχω πολλὴ ὄρεξι. Δένω τὴν Ξανθὴ στὴ θύρα, καὶ πηγαίνουμε ὅλοι νὰ πάρουμε τίποτε.

Καὶ εἰσελθόντες καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ὀψοπωλεῖον, ἔφαγον ὅτι τοῖς προσέφεραν ἡ ξενόδοχος.

Καταλύσαντες ἡμίσειαν περίπου ὥραν ἐκεῖ, ἐπα- νέλαβον τὴν πορείαν των, καὶ ἐπειδὴ ὁ Γερμανός, χάριν τοῦ τέκνου του καὶ τῆς Μαρίας, δὲν ἠνάγ- κηζε τὸν ἵππον νὰ τροχάζῃ, ἔδωκεν ὁ ἥλιος, ὅτε, ἀφέντες τὴν μεγάλην ὁδόν, εἰσῆρχοντο εἰς τὴν Μα- ῖον. Ὁ Γερμανός ἐγίνωσκε πᾶν τοῦ δάσους θὰ ἦτο νερίου, ἀλλ' ἔτι θὰ οἰκονόμει πλέον τῆς μιᾶς ὥρας.

Ἡ διεύθυνσις του ὅμως ἦτο ἐσφαλμένη, διότι ἀντὶ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὸ χωρίον εἰς ὃ μετέβαινε, ἐ- στρεψε τὰ νῶτα πρὸς αὐτό.

Ἦτο δὲ δύσκολον νὰ γνωρίσῃ τὸ σφάλμα του διὰ τὴν πυκνότητα τῆς ἐσπερινῆς ὁμίχλης· καὶ μό- νον ὅτε εὐρέθησαν ἐν μέσῳ ὥραις καὶ εὐθείας δει- δροστοιχίας ἐνόησεν ὅτι ἐπλανήθησαν, διότι τὸ μέ- ρος ἔνθα ἦσαν δὲν συνεφάνει παντελῶς μετὰ τὴν περι- γραφὴν καὶ τὰς ὁδηγίας τοῦ γέροντος Μανυρίου. Σταθεῖς λοιπὸν ἐζήτησε νὰ εἶδῃ καμμίαν οἰκίαν ἢ ν' ἀπαντήσῃ διαβάτην, ἀλλ' ἐπὶ ματαίᾳ. Ὅθεν ἐπανακάμπτων εἰσῆλθεν αὐτοὶ εἰς τὸ δάσος, ἐνῶ ἡ ὁμίχλη ἐπυκνώθη ἔτι πλέον, καὶ ἡ σελήνη ἐκα- λύφθη ἐντελῶς.

— Ὅα μᾶς ἐξῆλθον μάγια, εἶπεν ὁ Γερμανός, σταματήσας τὸν ἵππον, ὅστις μετὰ μεγάλης δυσ- κολίας ἐπροχώρει ἐν μέσῳ τοῦ πυκνώματος τῶν δένδρων καὶ τῶν ἄλλων ἐμποδίων. Αὐτὸς ὁ λόγ- γος δὲν εἶναι τόσῳ μέγας, πού νὰ χάσῃ τινὰς τὸ δρόμο του, καὶ εἶναι τώρα δύο ὥραις πού γυ- ρίζουμε καὶ δὲν μπορούμε νὰ βροῦμε. Ἡ Ξανθὴ δὲν ἔχει ἄλλο στὸ κεφάλι παρὰ νὰ στραφῇ στὸ σπῆτι. Μὰ τὸ ναι, δὲν ξέρω τί νὰ κάμω.

— Ἀ! μὴν ἐπιμένουμε περισσότερο, εἶπεν ὁ Μα- ρία, ὡς περὶ ὧσιν, Γερμανέ· δὲς με τὸν μικρόν, θὰ τὸν βρῶ. καὶ θὰ τὸν προφυλάττω ἀπὸ τὴν ψυχρὰ καλῆς τῆς σου. Ἐὖθις πέραναι τ' ἄλογο ἀπὸ τὸ χαλινάρι, καὶ ἴσως τότε διακρίνουμε εὐκολότερα τὸ μονοπάτι.

Ἀλλ' ὁ τρόπος αὐτὸς εἰς τοῦτο μόνον τοῖς ἐ- χορηγίμεισεν, εἰς τὸ νὰ προλάβῃ τὴν πτώσιν των ἀπὸ τοῦ ἵππου, διότι τὸ ἔδωκεν ἦτο ὀλισθηρὸν, εἰ-

ἄκρον. Τέλος εὐρόντες μέρος στεγνὸν καὶ προφυλαγμένον ὑπὸ μεγάλης δρύς ἐσταμάτησαν, μὴ δυνάμενοι νὰ προχωρήσωσιν. Ἡ μικρὰ Μαρία, καίτοι πλέουσα ἐντὸς ἰδρώτος, οὔτε παραπονεῖτο, οὔτε ἀνησυχεῖ. Φροντίζουσα περὶ μόνου τοῦ τέκνου, ἐκάθιστο καὶ κατέκλινεν αὐτὸ ἐπὶ τῶν γονάτων της, ἐνῶ ὁ Γερμανὸς μετέβη νὰ παρατηρήσῃ τὰ περίεξα ἀποῦ ἐπέρασε τὸν χαλινὸν τῆς Ξανθῆς εἰς κλάδον δένδρου.

Ἄλλ' ἡ Ξανθή, ἥτις δὲν ἐνοστιμεύετο τὴν ὁδοπορίαν ἐκείνην, χαμηλώσασα μὲ ὁρμὴν τὴν ῥάχιν της, ἀπέβαλε τὰς ἡνίας, ἔσπασε τὸ λωρίον, καὶ ἐπαδὶ φιλεύσασα δωδεκάδα λακτισμάτων διὰ τῶν ὀπισθίων ποδῶν της, ἔφυγε διὰ τοῦ δάσους, δείξασα ὅτι οὐδεὶς εἶχεν ἀνάγκη νὰ ἐπανέρῃ τὴν ὁδὸν της.

— Ἀξιόλογη! εἶπεν ὁ Γερμανός, ἀφοῦ ἐπὶ ματαιῶν ἡγωνίσθη νὰ τὴν συλλάβῃ. Ἐμείνουμε λοιπὸν καὶ πεζοί, καὶ ἀδιάφορον ἂν εὕρουμε. τὸ δρόμο, διότι δὲν θὰ μπορέσουμε νὰ περάσουμε τὸ ποτάμι. Πρέπει λοιπὸν νὰ περιμένουμε μιὰ δυὸ ὥρας ὥς πού νὰ περάσῃ αὐτὴ ἡ ἀναθεματισμένη κατὰ καμμιὰ καλῆς θὰ βλέπουμε καλῆτερα, ζητοῦμε μὴ μποροῦμε νὰ ἐβγοῦμε ἀπὸ τοῦ λόγγου. Τώρα δὲν

ὑπομονή, Γερμανέ, εἶπεν ἡ μικρὰ Μαρία. εἴμεθα κακὰ στὸ ψῆλωμα τοῦτο. Ἡ βροχὴ δὲν περνᾷ τὰ κλαδιά τοῦ δένδρου (*) καὶ μποροῦμε ν' ἀνάψουμε ὅτι, ἐπειδὴ ἔχει τριγύρω ξερὰ ξύλα. Ἐχέεις ὅτι, Γερμανέ; σὲ εἶδα πού κάπνιζες.

Εἶχα, κόρη μου! τὰ πυριόβολά μου ἦσαν ὡς τὸ σάκκο μου, ἐπάνω στὸ σαμάρι, μὲ τὸ κυνήγι πού ἔφερνα τῆς νύφης. Ἡ ἀναθεματισμένη Ξανθὴ τὰ πήρε ὅλα, ὡς καὶ τὴν καπὸτα μου.

— Ὅσπε, ὅσπε! Γερμανέ, ὅλα εἶναι ἐκεῖ χάμου, στὰ πόδια σου. Ἡ Ξανθὴ ἔσπασε τὰ λουριά καὶ τὰ ἔρριξεν ὅλα ὅταν ἔφρευγε.

— Ἀλήθεια! γιὰ σου, Μαριγούλα, εἶπεν ὁ γεωργὸς χαροποιηθείς, καὶ ἂν μπορέσουμε ναῦρωμε καὶ ξύλα, θὰ κατορθώσουμε ν' ἀνάψουμε ὅτι.

Δὲν εἶναι δύσκολο, εἶπεν ἡ Μαρία, δὲν ἀκοῦς πῶς τρίζουν στὰ πόδια μας τὰ ξερόξυλα; Δόσε με πρῶτα ἐδῶ τὸ σαμάρι.

— Τί θὰ τὸ κάμης;

— Ὅ, κάμω κρεβάτι γιὰ τὸν μικρό... Στάσου... Ἔτο πού ἔγινε· τώρα δόσε με τὴν καπὸτα σου νὰ τυλίξω τὰ ποδαράκια του. Διό, ἂν δὲν εἶναι τὸ κρεβάτι του ζεστό, σὺ νὰ κοιμηθῇ στὸ σπῆτί του! Πιάσε νὰ δῇς πῶς εἶναι ζεστός!

— Ἀλήθεια! ξέρεις, Μαριγούλα, νὰ ἔχῃς ἔννοια τῶν μικρῶν.

Δὲν εἶναι μεγάλη σοφία. Τώρα ζήτησε τὰ πυριόβολά σου καὶ ἐγὼ διορθῶν τὰ ξύλα.

— Αὐτὰ τὰ ξύλα δὲν θ' ἀνάψουν ποτέ, εἵναι νοτισμένα, ἐπέφερεν ὡς ἐν συμπεράσματι ὁ Γερ-

μανός. Ἀλλ' ἡ μικρὰ Μαρία, διὰ τῆς ἐμφύτου εὐφυΐας της, τὴν ὁποίαν δὲν ἔπαυε θαυμάζων ὁ Γερμανός, κατενίκησε πᾶσαν δυσκολίαν, κατάρθωσε ν' ἀνάψῃ μετ' ὀλίγον τὸ πῦρ, ν' ἀναλάμψῃ ἡ φλόξ, ἥτις κατ' ἀρχὰς μὲν ἔρριπτε φῶς ἐρυθρόν, ἔπειτα ὁμῶς περιέβαλεν ὅλον τὸ μέρος καὶ ἔψυχε τὴν ἀτμοσφαῖραν.

— Τώρα θὰ πάγω νὰ καθίσω σιμὰ στὸ παιδί, νὰ μὴ πέσῃ ἀπάνω του καμμιὰ σπύθα, εἶπεν ἡ κόρη. Ἐσὺ βάζε ξύλα νὰ μὴ σβύσῃ ἡ στή. Δὲν ἔχουμε φόβο ἐδῶ νὰ πάρουμε οὔτε θερμὴν, οὔτε κρύωμα.

— Στὴν ἀλήθεια, εἶσαι κόρη πού σ' ὅλα φθάνει ὁ νοῦς σου, Μαρία, εἶπεν ὁ Γερμανός, καὶ ξέρεις νὰ κάμῃς ὅτι σὰ μιὰ νυκτομάχισσα. Αἰσθάνομαι καλὰ καὶ καὶ ἡσύχασεν ἡ καρδιά μου. Ἀλλ' ὡς πρὶν εἶχα δαιμόνια, γιὰτί θὰ ἔμενα μὲ τὰ πόδια βρεμμένα ὡς τὴν αὐγή.

— Καὶ ὄντες ἔχῃ κανεὶς δαιμόνια δὲν ἔχει τὸ νοῦ τοῦ στοῦ κεφαλί, ὑπέλαθεν ἡ Μαρία.

— Ἐσένα δὲν σ' ἔρχονται ποτέ δαιμόνια;

— Ὅσπε, ποτέ, τί θὰ κερδίσω;

— Ἀλήθεια, δὲν κερδίζει κανεὶς τίποτε, πλὴν τί τὰ θέλεις; σὺν ἔχῃ κανεὶς πίκραις, πῶς νὰ τ' ἀποφύγῃ! Ἐσένα δὲν σ' ἔλειψαν ἡ πίκραις, Μαρία, καὶ ὁμῶς ἔχεις πάντοτε καλὴ καρδιά.

— Ἄνθρωπε, καὶ ἡ μύνα μου κ' ἐγὼ δὲν εἴμεθα πάντοτε καλόκαρδες, πλὴν δὲν χάνουμε τὸ θάρρος μας.

— Ἐμὲνα δὲν μ' ἔλειψε τίποτε, δόξα σοι ὁ Θεός. Ἡ μακαρίτισσα μ' ἔκαμε πλούσιο, καὶ δὲν φοβοῦμαι τὴ φτώχειαν, ὅσο εἶμαι μὲ τὸ πεθερό μου, καὶ θὰ εἶμαι πάντοτε· πλὴν ἄλλη εἶναι ἡ δική μου πίκρα...

— Ἀ! ναί. ἔχασες τὴ γυναῖκά σου, καὶ ἡ πίκρα εἶναι μεγάλη!...

Δὲν εἶναι ἀλήθεια;

— Ὁ! τὴν ἔκλαυσε κ' ἐμὲνα ἡ καρδιά μου, Γερμανέ, ἦταν τόσο καλὴ! ἂς ἀφήσουμε τὴν ὁμιλίαν της, γιὰτί μ' ἔρχονται πάλι τὰ κλάματα μαζὴ μ' ὅλαις μου τῆς πίκραις.

— Ἐχέεις δίκαιο... σ' ἀγαποῦσεν ἡ μακαρίτισσα πολὺ καὶ εἶχε σὲ ὑπόληψιν κ' ἐσὲ καὶ τὴ μητέρα σου. Ἐλα δά, Μαργούλα, μὴν κλαῖς... ἔλα δά, ἐγὼ δὲν θέλω νὰ κλάψω.

— Ναί! κλαῖς καὶ σὺ, Γερμανέ, εἴν' ἐντροπῆς ὁ ἄνδρας νὰ κλαίῃ τὴ γυναῖκά του; Μὴ στενοχωριέσαι, μοιράζω κ' ἐγὼ τὴν πίκρα σου.

— Ἐχέεις καλὴ καρδιά, Μαριγούλα, εὐρίσκειω παρηγοριὰ νὰ κλαίω μαζὴ σου. Σίμωσε τὰ πόδια σου στὴ στή, τὰ φορέματά σου, μικροῦλά μου, στάζουν ἀπ' τὸ νερό. Ἐλα νὰ πυρωθῇς, καὶ πάγω ἐγὼ σιμὰ στὸν μικρόν.

Δὲν κρυώνω, Γερμανέ, καὶ ἂν θέλῃς νὰ καθίσης, πάρε μιὰ ἄκρη τῆς κάπας, ἐγὼ εἶμαι καλὰ ἔτσι.

— Στὴν ἀλήθεια, δὲν εἶναι κακὸ τὸ μέρος, εἶπεν ὁ Γερμανός, καθήσας πλησιέστατα τῆς Μαρίας.

Πλὴν ἄρχισα νὰ πεινῶ στὰ σωστά, θὰ εἶναι ἐννιά. Μαριγούλα, ὅποιος σὲ πάρῃ γυναῖκα δὲν θὰ τὸν εἰ- καὶ ἕκαμα ἄρκετὸ κόπο! Ἐσὺ, δὲν πεινᾷς, Μαρία; — Ὅχι! Ἐγὼ δὲν εἶμαι συνειθισμένη σὰν τὴν ἀρεντιά σου νὰ τρώω τέσσερης φορὰς τὴν ἡμέραν. μ' ἔτυχε νὰ πλαγιάσω καὶ χωρὶς νὰ δειπνήσω, καὶ ἂν τὸ πάθω καὶ μιὰ φορὰ ἀκόμα, δὲν εἶναι με- γάλον κακὸ!

— Αἶ! στὴν ἀλήθεια, γυναῖκα σὺν ἐσένα εἶναι μιὰ χαρὰ, δὲν εἶσαι πολυέξοδη, ὑπέλαθεν ὁ Γερμανός μειδιῶν.

Δὲν εἶμαι γυναῖκα, εἶπεν ἀφελῶς ἡ Μαρία, μὴ παρατηροῦσα τὴν τροπὴν ἣν ἐλάμβανεν ἡ ὁμιλία τοῦ γεωργοῦ. Μὴν ὀνειρεύεσαι, Γερμανέ;

— Ναί, λογιζώ πῶς ὀνειρεύομαι· ἡ πείνα θὰ μοῦ ἐσύγχισε τὸ μυαλό.

— Τί λαίμαργος πού εἶσαι! ἀνεφώνησεν ἡ κόρη ἀστεϊσμένη. Καὶ καλὰ, ἂν δὲν μπορῇς νὰ κρατήσῃς τὴν πείνά σου πέντ' ἔξι ὥραις, μηγὰρ δὲν ἔχῃς κυνήγι στὸ δισάκκι σου καὶ ὅτι γιὰ νὰ τὸ ψῆσῃς;

— Ἀ! ἄ! καλὰ τὸ στοχάσθηκες· πλὴν τὸ χάρισμα γιὰ τὸν πατέρα τῆς νύφης;

— Καὶ δὲν ἔχεις ἔξι πέρδης κ' ἕνα λαγὼ; δὲν στοχάζομαι, πῶς θὰ τὰ φᾶς ὅλα γιὰ νὰ χορτάσῃς!

— Μὰ πῶς νὰ ψηθοῦν, χωρὶς σουβλί; θὰ γίνουν κάρβουνα.

— Ἄρτε με νὰ σοῦ τὰ ψῆσω ἐγὼ. ξέρω τὸν τρόπο. Ἡ ἀρεντιά σου δὲν ἦσεν πιστικός. Πάρε, μάδησε αὐτὴ τὴν πέρδην, μὰ ὅχι τόσο δυνατὰ τῆς βγάξεις τὸ δέρμα.

— Μάδησε λοιπὸν ἐσὺ τὴν ἄλλη, γιὰ νὰ μὲ δείξῃς.

— Θέλεις λοιπὸν νὰ φᾶς δυὸ! Τί λύκος! Νά, εἶναι μαδημένα. Τώρα θὰ τῆς ψῆσω.

— Μπορεῖς νὰ γίνῃς ἀξιόλογη ξενοδόχος· πλὴν, γιὰ δυστυχίαν, δὲν ἔχεις ξενοδοχεῖο, καὶ θὰ βιασθῇ νὰ πιῶ νερό ἀπὸ τοῦτο τὸ βάλτο.

— Ἀγαπάτε λοιπὸν καὶ κρασάκι, ἄρχοντα; Ὅ, θέλετε καὶ καφεδάκι; δὲν εἶναι ἔτσι; γιὰτί ὅχι, δὲν εἴμεθα στὸ πανηγύρι; Ἐλα δά, κύρ ξενοδόχε, φέρε ροσόλι τοῦ κύρ Γερμανοῦ!

— Ἀ! κακὸτροπη! μὲ περιγελάς; ἂν εἶχες καὶ σὺ λίγο κρασί, δὲν ἔπινες;

— Ἐγὼ; βράδου ἦταν ἡ δεύτερη φορὰ, πού εἶπα στὴ ζωὴ μου ὅταν μπηκάμε στὴς Ῥεβέκας, πλὴν ἂν ἦσαι φρόνιμος, σὲ δίδω καὶ κρασί ἕνα γεμάτο γιαλί.

— Πῶς, Μαρία, εἶσαι λοιπὸν ἀληθινὴ μάγισσα;

— Μ' ἔμεινε ὅτις Ῥεβέκας.

— Πού τὸ ἔχεις;

— Τὸ ἐρύλαξα στὸ κύνιστρό μου. ἐπρόβλεπα πῶς ἡ τὸ παιδί ἢ ἡ ἀρεντιά σου θὰ διψάσετε στὸ δρόμο! ἔτο!

— Εἶσαι ἡ πλιὸ φρόνιμη κόρη πού γινώσκω, Μαρία. Ἰδέ τὴν! κ' ἔκλαψε τὴν ὥρα πού φεύγαμε ἀπὸ τῆς Ῥεβέκας, κ' ἐσυλλογαῖνταν τοὺς ἄλλους!

Μαριγούλα, ὅποιος σὲ πάρῃ γυναῖκα δὲν θὰ τὸν εἰ- πῶ ἀνόητο!

— Τὸ ἐλπίζω, ἐπειδήτις δὲν θ' ἀγκησῶ ποτέ ἕνα ἀνόητο! Ἐλα, φάγε τῆς πέρδικας σου, νὰ ποῦ ψήθηκαν, καὶ ἀντὶς ψωμί, θὰ εὐχαριστηθῇς μὲ κά- στανά.

— Καὶ πού ἡῖρες πάλι τὰ κάστανά;

— Θαῦμα! Τὰ κλαδιά ἦταν γεμάτα, ἄπλωνα τὸ χέρι, καὶ μάζωνα.

— Νὰ μὴν εἶναι καὶ ψημένα;

— Καὶ ἂν δὲν τὰ ἔψηνα σαυτὴν τὴν ἀνθρακιά, θὰ ἤμουν ἀνόητη. Ἐμεῖς στοὺς κάμπους ἔτσι κά- μνουμε πάντα.

— Τώρα λοιπὸν, Μαριγούλα, θὰ δειπνήσουμε μαζὴ. Ὅ, πῶς στὴν ὑγείαν σου καὶ θὰ σοῦ εὐχηθῶ καλὴ μοῖρα... ἕνα ἄνδρα, καθὼς τὸν πιθυμεῖς...

Δὲν μὲ λέγεις πῶς τὸν θέλεις;

— Τί νὰ σοῦ πῶ; ἀφοῦ ποτέ δὲν μοῦ ἦλθε στὸ νοῦ νὰ τὸ συλλογιθῶ.

— Πῶς; ποτέ! εἶπεν ὁ Γερμανός, καταχειρί- σας μὲ ὀρεξίν γεωργοῦ τὸ δειπνόν του. Πέ μου, Μαριγούλα, ἀφοῦ δὲν θέλεις καὶ καλὰ νὰ μὲ συντρο- φῆς, δὲν σοῦ ἦλθε ἀκόμη ἡ ιδέα νὰ πανδρευθῇς; εἶσαι ὁμῶς σὲ ἡλικία!

— Μπορεῖ, ἀπῆντησεν ἡ κόρη, πλὴν εἶμαι πολὺ φτωγὴ. Πρέπει νὰ δουλέψω πέντ' ἔξι χρόνια ὡς νὰ συνάξω πιντακόσια φράγκα τ' ὀλιγώτερο πού χρειά- ζομαι γιὰ προικιό.

— Φτωχοῦλά μου! μὴκάρη νὰ μ' ἔδινε ὁ γέρο Μαυρίκος αὐτὰ τὰ φράγκα, νὰ στὰ χάρισω!

— Ὁ! εὐχαριστῶ, Γερμανέ. Καὶ τί θὰ ποῦν γιὰ μένα τότε;

— Τί θες νὰ ποῦν... γνωρίζουν πῶς εἶμαι γέ- ρως, καὶ πῶς δὲν μοῦ κάμεις γιὰ γυναῖκα... τότε δὲν θὰ ὑποπτευθοῦν πῶς ἐγὼ... πῶς ἐσὺ... Καὶ ὁ πτωχὸς τὰ ἔχασε.

— Κύτταξε δά, κύρ γεωργέ, τὸ παιδί ξυπνᾷ, ἀντέκοψεν ἡ Μαρία.

Ε'. ΚΑΙ ΜΕ ΤΟ ΨΥΧΟΣ.

Ὁ Πέτρος ἐξυπνήσας, ἀνεσῆκωσε τὴν μικρὰν κε- φαλήν του καὶ εἶδε κύκλω συλλογισμένος.

— Ἀ! εἶπεν ὁ Γερμανός, τὸν βλέπεις; δὲν τὸν ξυπνᾷ τὸ κανόνι· πλὴν νὰ μὴν ἀκούσῃ νὰ δου- λεύουν τὰ δόντια!

— Τέτοιος θὰ 'σούν κ' ἡ ἀρεντιά σου σὺν εἶ- χες τὰ χρόνια του, παρετήρησεν ἡ κόρη πανούρ- γως μειδιῶσα. Ἐλα, Πέτρε, σ' ἔχω φυλαγμένο τὸ μεριδί σου· δὲν ἔφαγα, γιὰτί ἤξευρα πῶς θὰ ζή- τήσης φαγί.

— Μαρία! Θέλω νὰ φᾶς κ' ἐσὺ! ἐφώνησεν ὁ γεωργός· ἀλλῶς, δὲν τρώγω ἄλλο. Τί λαίμαργος εἶμαι καὶ χωριάτης! νὰ μὲνης νηστική γιὰ χάρη μας· δὲν τὸ θέλει ὁ Θεός. Ἄν δὲν δειπνήσῃς ἐσὺ, δὲν θέλω νὰ δειπνήσῃ οὔτε ὁ Πέτρος.

— Ἄφσε μας, ἡτύχοις, εἶπεν ἡ Μαρία, δὲν ἐξουσιάζεις ἡ ἀρεντιά σου τὴν ὁρεξίαν μας· ὅποιος πεινᾷ ἂς φάγῃ. Ἐγὼ δὲν ἔχω πείνα, σήμερον.

Πέτρος σου όμως, σὰ λυκόπουλο πού είναι, δὲν θοῦσα ἐλαφρῶς τὴν κεφαλὴν τοῦ γεωργοῦ, θὰ τὸν πάγει παρακάτω ἀπὸ τὸν λύκο, τὸν πατέρα του. ζυγνήσης. Ἀρσενε νὰ τὸν βάλω πάλιν νὰ πλαγιάσῃ.

Καὶ τῶντι ὁ Πέτρος ὤρμησεν εἰς τὰ λείψανα τοῦ δείπνου μὲ ὄρεξιν ἱκανὴν νὰ δείξῃ τίνος ἦτο υἱός. Ἀροῦ δὲ ἐχόρτασεν, ἤρχισε νὰ ἐρευνᾷ καὶ νὰ ἐρωτᾷ πῶς καὶ πού εὐρίσκετο, καὶ ἦτο ὑπερποτε χαρίεις καὶ πνευματώδης. Ὅτε δὲ ἐπληροφόρηθη, ὅτι εὐρίσκετο ἐν τῷ μέσῳ δάσους, ἐφοβήθη ὀλίγον. Ἐνθυμήθη τί ἔλεγε τὸ πρῶτ' ὁ πατήρ του περὶ τῶν δασῶν.

— Ἔχει ἐδῶ, πατέρα, ζῶα ἄγρια; ἠρώτησεν.

— Ὅχι, ἀπήντησεν ὁ πατήρ, δὲν ἔχει, μὴ φοβᾶσαι.

— Μὲ εἶπες λοιπὸν ψέματα τὸ ταχύ, πῶς ἂν μὲνὼ στὸ λόγγο, θὰ μὲ φᾶν οἱ λύκοι.

— Ἀκούς τὸν φιλόσοφο! ἀνεφώνησεν ὁ Γερμανός.

— Ἔχει δίκαιο, τοῦ τὸ εἶπες· ὁ Πέτρος ἔχει ἐνθυμητικό. Μάθε ὅμως, Πέτρο, πῶς ὁ πατέρας σου δὲν λέγει ποτὲ ψέματα. Ὅταν κοιμούνται περὶ σκεπὲς τὸ μεγάλο λόγγο, τώρα εἴμασθε στὸν μικρὸ καὶ ἐδῶ λύκοι δὲν ἔχει.

— Κατάλαβα τώρα, Μαριγούλα μου, ἀπήντησεν ὁ μικρὸς ἐναγκαλισθεὶς τὴν Μαρίαν καὶ ἀσπασθεὶς αὐτήν.

Ὁ Γερμανὸς ἤκουε τὸν διάλογον τοῦτον μετ' ἀπεριγράπτου συγκινήσεως. Ἐπανήλθεν εἰς τὴν σύγκρισιν τῆς νέας κόρης πρὸς τὴν τριακονταετὴ νύμφην, προλέγων, ὅτι ποτὲ δὲν θὰ γνωρίζῃ νὰ περιποιῆται οὕτω τὰ τέκνα του. Ἡ δὲ Μαρία ὑπερασπίζετο αὐτὴν ἐν πάσῃ εὐλικρινείᾳ.

— Ἡσύχασε, Μαρία! ἐπέφερεν ὁ Γερμανός. Πῶς νὰ θέλω γυναῖκα, πού δὲν γνωρίζω διόλου.

— Πατέρα, εἶπεν ὁ μικρὸς, γιατί' ἡμιλεῖς σήμερα ὅλο γιὰ τὴ μάνα. Ἐκείνη πέθανε.

— Τὴν ἐνθυμεῖσαι, λοιπὸν, ἀγάπη μου, τὴ φτωχὴ μητέρα σου;

— Ἀμή! κάθε βράδυ δὲν μὲ βάνει ἡ θειά μου νὰ παρακαλῶ τὴν Παναγία γι' αὐτήν; Ὅα παρακαλέσω καὶ τώρα, γιατί' ἔαστόχησα. Βοήθα με, Μαρία, δὲν θυμῶμαι καλὰ τὴν προσευχή.

— Νὰ σὲ βοηθήσω, Πέτρο μου, ἔλα, γονάτισε ἐδῶ ἐπάνω.

Καὶ γονάτισαν τὸ παιδίον ἐπὶ τῆς ἐσθῆτος τῆς κόρης, συνῆψε τὰς μικρὰς χεῖράς του καὶ ἤρχισε ν' ἀπαγγέλλῃ τὴν προσευχὴν του. Ἀλλ' ὡς κεκοπιακός, ἐκυριεύθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ ψιθυρίζον ἔτι ἀπεκοιμήθη εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Μαρίας. Ἡ κεφαλὴ του ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς νέας, ὁ δὲ πατήρ δὲν ἠδύνατο ν' ἀποσπᾷ τὰ βλέμματα ἀπὸ τοῦ θελκτικοῦ ἐκείνου συμπλέγματος. Συγκινηθεὶς ἐξῆλθε λέξεις νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὴν Μαρίαν, ἀλλὰ δὲν εὕρισκε τὰς καταλλήλους. Τέλος, ἐπλησίασεν ἕνα φιλήσῃ τὸ τέκνον του, καὶ δὲν ἠδύνατο ν' ἀποσπᾷ τὰ χεῖλη του ἀπὸ τοῦ μετώπου τοῦ μικροῦ.

— Τὸν φιλεῖς πολὺ δυνατὰ, εἶπεν ἡ Μαρία ἀπω-

— Ἀλλὰ μόλις ἐτέθη ἐπὶ τοῦ σάγματος ὁ Πέτρος, καὶ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμούς του ἠρώτησεν ἂν ἐκάθητο ἐπὶ τῆς Ξανθῆς· ἔπειτα προσηλώσας τὰ γλαυκὰ ὄμματα του ἐπὶ τῶν ἐπάνω του κλάδων, ἐφάνη ὀνειρώττων καὶ ἀνακυκλῶν στοχασμὸν τινὰ γεννηθέντα ἐν τῇ κεφαλῇ του διαρκούσης τῆς ἡμέρας καὶ ἐπανερχόμενον τότε.

— Πατέρα, εἶπε, ἂν θέλῃς νὰ μὲ δώσῃς ἄλλη μητέρα, θέλω νὰ ἦναι ἡ Μαριγούλα.

Καὶ χωρὶς νὰ περιμείνῃ ἀπάντησιν, ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἀπεκοιμήθη.

Ἡ Μαρία δὲν ἀπέδωκεν εἰς τοὺς παραδόξους ἐκείνους λόγους τοῦ μικροῦ σκεπασίαν ἄλλην ἢ ἐκφρασιν ἀγάπης. Ἐν τούτοις ἐπεριποιήθη τὸ τέκνον, ἀνεζωπύρησε τὰ ξύλα καὶ προσεκάλεσε τὸν Γερμανὸν νὰ τοποθετηθῇ καὶ αὐτὸς πλησίον τοῦ πυρός, καὶ νὰ κοιμηθῇ ὀλίγον.

— Βλέπω ὅτι σοῦ ἔρχεται κιάλα, ἐπρόσθεσε, διότι ἔγινες ἄλλος. Κοιμήσου, κ' ἐγὼ προσέχω τὸν μικρὸ καὶ τὴν ὀστία.

— Ἐσὺ θὰ κοιμηθῇς, ἀπήντησεν ὁ γεωργός, κ' ἐγὼ ἀγρυπνῶ, διότι δὲν μ' ἔρχεται ὕπνος ἔχω ἐκατὸ ιδέαις στὸ κεφάλι.

— Ἐκατό! παραπολλαῖς, εἶπεν ἡ κόρη χλευαστικῶς πῶς· πόσοι δὲν ἔχουν οὕτε μιά!

— Ἐγὼ ὅμως ἔχω μιὰ πού μὲ βασανίζει τώρα μιὰν ὥρα.

— Νὰ σοῦ τὴν εἰπῶ, καθὼς καὶ τὴν πρώτῃ;

— Λέγε τὴν λοιπὸν, Μαρία, θέλω νὰ τὴν ἀκούσω ἀπὸ τὸ στόμα σου.

— Μιὰ ὥρα προτῆτερα ἐσυλλογούσων νὰ δειπνήσῃς, τώρα συλλογίσαι νὰ κοιμηθῇς.

— Ἀ, κακὴ κόρη! μὲ πέρνεις γιὰ ἀναισθητο.

Κοιμήσου κάλλιο, βλέπω πῶς δὲν ἔχεις ὄρεξι νὰ μιλήσουμε.

— Ἄν θέλῃς νὰ μιλήσουμε, ἄς εἶναι, εἶπεν ἡ μικρά, κλίνουσα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ ἐπιπίου. Βλέπω ὅτι κατὶ σὲ πικραίνει, Γερμανέ, ἀλλὰ μ' αὐτὸ δείχνεις πῶς δὲν εἶσαι ἄνδρας. Τί νὰ πῶ ἐγὼ ἡ καψούλα;

— Γιὰ σένα ἴσια, ἴσια πικραίνομαι, φτωχοῦλά μου. Πηγαίνεις νὰ ζήσης μακριὰ ἀπ' τὴν μάνα σου, μέσα σὲ ξένους, πού ἴσως δὲν θὰ σ' ἀγαποῦν· αὐτὸ μὲ πικραίνει περισσότερο ἀπ' ὅ,τι μπορῶ νὰ σὲ πῶ, κ' ἔχω καλῆτερα νὰ σὲ φέρω πάλι στὴ μάνα σου, παρὰ νὰ πάγω στοὺς Φουρούς.

— Μιλεῖς μὲ πολλὴ καλὸσύνη, πλὴν καὶ ἄδικα, Γερμανέ μου. Ἀντὶ νὰ μὲ δίδῃς θάρρος καὶ παρηγοριά, μὲ φέρνεις τὸν καταλυσμό.

— Ὅχι, Μαριγούλα, καὶ θὰ κάμῃς καλῆτερα νὰ εὕρῃς νὰ πανδρευθῇς.

— Τοῦτο δὲν γίνεται, Γερμανέ, σὲ τὸ εἶπα, καὶ ἐπειδὴ δὲν γίνεται, οὕτε τὸ συλλογούμαι.

— Πλὴν τέλος πάντων ἂν γίνονταν; ἴσως ἂν μοῦ πῇς πῶς θέλεις ἄνδρα, κατορθώσω νὰ συλλογισθῶ κανένα.

— Ἄλλο νὰ τὸν συλλογισθῇς, καὶ ἄλλο νὰ εὐρεθῇ. Ἐγὼ δὲν συλλογίζομαι κανένα, γιατί' εἶναι ἀνωφέλετο.

— Δὲν θέλεις νὰ εὕρῃς πλούσιο;

— Ὅχι βέβαια, γιατί' εἶμαι φτωχὴ.

— Πλὴν ἂν εἶχε τὰ μέσα δὲν θὰ σὲ πείραζε νὰ περᾷς καλὰ, καὶ νὰ ἦσαι μέσα σὲ καλοὺς ἀνθρώπους, γιὰ νὰ βοηθῇς καὶ τὴν μάνα σου.

— ὦ! γι' αὐτὸ ναί! τὸ μόνο πού θέλω εἶναι νὰ βοηθῶ τὴ μάνα μου.

— Καὶ ἂν εὕρισκας τέτοιον ἄνδρα κ' ἄς μὴν εἶναι πολὺ νηός, θὰ τὸν ἔπερνες;

— Ἀ! συμπάθησέ με, Γερμανέ, αὐτὸ δὲν τ' ἀποφασίζω, δὲν θέλω γέρο.

— Γέρο, ναί, μὰ ἄς ποῦμε ἄνδρα στὴν ἡλικία μου.

— Ἡ ἡλικία σου εἶναι μεγάλη γιὰ μένα, Γερμανέ· κάλλιο ἔχω τὴν ἡλικία τοῦ Βασιτιανοῦ, μόλο πού ὁ Βασιτιανὸς δὲν ἔχει τὴν ὡμορφιά σου.

— Ἐχεις κάλλιο τὸν Βασιτιανὸ, τὸ χοιροβοσκό; εἶπεν ὁ Γερμανός, δεικνύων δυσθυμίαν, αὐτὸν πού ἔχει τὰ μάτια σὰν τοὺς χοίρους του;

— Δὲν βλέπω τὰ μάτια, βλέπω τοὺς δεκοχτὼ χρόνους του.

Ὁ Γερμανὸς ἠσθάνθη δεινῆς ζηλοτυπίας δῆγμα.

— Ἀς ἦναι, βλέπω ὅτι θέλεις τὸ Βασιτιανό σου. Παραξένην ιδέα, μὰ τὴν ἀλήθεια!

— Ναί, ναί, παραξένην ιδέα, εἶπεν ἡ Μαρία καυχάουσα, θὰ εἶναι νόστιμος ἄνδρας!...

— Λοιπὸν δὲν τὸν ἀγαπᾷς ἀφοῦ τὸν περιγελᾷς;

— Πῶς νὰ τὸν ἀγαπῶ, ἀφοῦ εἶναι κακὸς μὲ τὴν μικρὴ ἀδελφὴν του, καὶ εἶναι καὶ βρωμερός; προῦ.

— Ποῖος λοιπὸν σὲ ἀρέσει;

— Τί σὲ νοιάζει, Γερμανέ;

— Δὲν μὲ νοιάζει, μιλοῦμεν· μὰ βλέπω, μικρή, πῶς ἔχεις κάποιον στὸ νοῦ σου.

— Ὅχι, Γερμανέ, εἶσαι γελασμένος· δὲν ἔχω κανένα. ἴσως ἔλθῃ τὸ πρᾶμμα κατόπι· πλὴν ἀφοῦ δὲν θὰ πανδρευθῶ, παρὰ σὰν κερδίσω λίγα, θὰ ὑπανδρευθῶ ἀργὰ καὶ μὲ γέρο.

— Ἀφοῦ εἶναι ἔτσι, πάρε τὸν γέρο ἀπὸ τώρα.

— Ὅχι δά! σὰν δὲν θὰ εἶμαι πλιὸ νηά, δὲν θὰ μὲ μέλει· πλὴν τώρα εἶναι ἄλλο.

— Βλέπω, Μαρία, ὅτι δὲν σὲ ἀρέσω· τὸ πρᾶμμα φανερό, εἶπεν ὁ Γερμανός μετὰ πείσματος, καὶ χωρὶς νὰ σταθμίσῃ τοὺς λόγους του.

Ἡ Μαρία δὲν ἀπεκρίθη· ὁ Γερμανός ἐκλινε πρὸς αὐτὴν καὶ εἶδεν ὅτι τὴν εἶχε πάρει ὁ ὕπνος. Ἐκοιμάτο δὲ βροθύτατα.

Ὁ Γερμανὸς εὐχαριστήθη, ὅτι δὲν ἤκουσε τοὺς τελευταίους λόγους του. Ἐνόησεν ὅτι δὲν εἶχον τὸν τόπον των, καὶ ἐστράφη πρὸς τὸ ἄλλο μέρος, ὅπως μεταβάλλῃ τὴν σειρὰν τῶν ιδεῶν του.

Ἀλλ' εἰς μάτην ἐπάσχισε νὰ κοιμηθῇ. Οὕτε ὕπνος ἤρχετο, οὕτε αἱ ιδέαι του ἐλάμβανον ἄλλον κρῖνον, ἐπανῆλθε... Τέλος αἰσθανόμενος παραχρῆν ἀκατανίκητον ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ δένδρου τοῦ σκε-

πάζοντος τὴν κόρην καὶ τὸ παιδίον καὶ τοὺς ἡτέ- νισε κοιμωμένους.

Ἀγνοῶ πῶς, διενεώθη ἐν ἐαυτῷ, ἀγνοῶ πῶς δὲν παρετήρησα ὅτι ἡ μικρὰ αὕτη Μαρία εἶναι ἡ πλεόν εὐμορφὴ κόρη τοῦ τόπου. Μικρὸν μὲν ἔχει τὸ ἀνάστημα, ἀλλὰ πόσον εἶναι κομψὴ καὶ λιγυρά. Ἐπειτα ὁποῖα ἡλικία της προσώπου καὶ ὁποῖα ἀγνότης! Ἡ καρδιά της κλειστὰ ἀπὸ τὸν ὕπνον! Πνεῦμα ὅταν ἀκόμη εἶναι κλειστὰ ἀπὸ τὸν ὕπνον! Πνεῦμα ἔχει πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὴν μακαρίτισσαν, καὶ δὲν εἶναι τρόπος νὰ στενοχωρηθῇ ὅποιος συζῇ- σι μὲ αὐτήν. Τί ἄλλο δύναται νὰ ἐπιθυμήσῃ;

Ἀλλὰ τί πρὸς ἐμὲ ὅλα ταῦτα; ἐξηκολούθει δια- νοούμενος ὁ Γερμανός καὶ στρέφων ἄλλαχού τὸ πρόσωπον. Ὁ πενθερός μου βεβαίως οὕτε νὰ τ' ἀκούσῃ θὰ θελήσῃ, καὶ ὅλη ἡ οἰκογένεια θὰ μ' ἐκλάβῃ τρελόν. Ἐπειτα, αὕτη ἡ Μαρία δὲν μὲ θέλει, τὸ εἶπεν· εἶμαι πολὺ μεγάλος δι' αὐτήν. Ἐχει δι- κκιον ἡ καψούλα! Προτιμᾷ νὰ πάρῃ ἄνδρα τῆς ἀρεσκείας της, καὶ ἄμποτε νὰ ἐμιμούμην κ' ἐγὼ τὸ φρόνημά της, καὶ νὰ μὴν ἔτρεχα τὴν νύκτα εἰς εὐρεσιν γυναικὸς τὴν ὁποίαν οὕτε ἂν γνωρίζω.

Ἀλλ' εἰς μάτην ὁ γεωργὸς προσεπάθει νὰ πείσῃ καὶ νὰ καθουχάσῃ ἐαυτόν. Ἐμακρύνετο ἀπὸ τοῦ μέρους ἐκείνου εἰκοσι βήματα καὶ εἰσέδυσεν εἰς τὴν ὁμίχλην, ἀλλ' ἔπειτα εὐρίσκετο αἶφνης γονυπετῆς πλησίον τῶν δύο κοιμωμένων, τῆς Μαρίας καὶ τοῦ Πέτρου. Ἀπαξ μάλιστα ἠθέλησε νὰ φιλήσῃ τὸν Πέτρον, ὅστις εἶχεν ἐνηγκαλισμένην τὴν Μαρίαν, καὶ ἐκ παραδρομῆς, ὡς φαίνεται, ἐφίλησε τὴν κό- ρην. Αὕτη δὲ αἰσθανθεῖσα φλογερὰν πνοὴν εἰς τὰ χεῖλη της, ἐξύπνησε καὶ ἐκοίταξε τὸν Γερμανὸν πε- φοβισμένη, διότι οὐδὲν τῶν συμβαινόντων ἐνόησε.

— Σὰς ἐβλεπα, μικρὴ μου, εἶπεν ὁ Γερμανός ἀποσυρθεὶς μετ' ὀρμῆς, καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ πέσω ἐπάνω σας.

Ἡ Μαρία, ἐν τῇ ἀθωότητι αὐτῆς, ἐπίστευσε τὰ λεγόμενα καὶ ἀπεκοιμήθη πάλιν. Ὁ δὲ Γερμανός πορευθεὶς ἐκείθεν τῆς πυρᾶς, ὥμοσεν ὅτι δὲν θέλει μετακινήθῃ μετριοῦ ἐξυπνήσῃ ἡ νεάνις. Καὶ ἐτή- ρησε μὲν τὸν ὄρκον του, ἀλλὰ παρ' ὀλίγον νὰ πα- ραφρονήσῃ. Τέλος περὶ τὸ μεσονύκτιον διελύθη ἡ ὁμίχλη, καὶ ἐφάνησαν οἱ ἀστέρες ἀκτινοβολοῦντες διὰ τῶν δένδρων. Ἀλλὰ καὶ ἡ σελήνη ἀπῆλλάγη τῶν κα- λυπτόντων αὐτὴν ἀτμῶν καὶ ἤρχισε σπείρουσα ἀ- δάμαντας ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς χλόης. Τὸ πρῶτον ἀνα- κλάτο ἐντὸς τοῦ τέλματος, καὶ οἱ βράτχοι δὲν ἐ- δειλίων πλέον νὰ προανακοοῦσιν τὰ κασμάτα των. Τὸ ἄστυλον, εἰς ὃ οἱ ὁδοιπόροι μας εἶχον κατα- φύγει τὴν νύκτα ἐκείνην, ἦτο μὲν ἀρίστον, ἀλλὰ καὶ τοσοῦτον ἄχαρι, ὥστε ὁ Γερμανός βαρυνθεὶς ἤ- ρχισε νὰ τραγῶδῃ καὶ νὰ ρίπτῃ λίθους εἰς τὸ νερόν, ὅπως διασκεδάσῃ τὴν φοικτὴν ἀνίαν τῆς μονώ- σεώς του. Ἀλλ' ἐπεθύμει νὰ ἐξυπνήσῃ οὕτω καὶ τὴν Μαρίαν, καὶ ὅτε τὴν εἶδεν ὑπερβαλλόμενῃ καὶ παρατηρούσῃ τί καιρὸς ἦτο, τῇ ἐπρότεινε νὰ ἐπα- καλάβωσι τὴν πορείαν των.

— Σὲ δύο ὥραις, εἶπε, θὰ ξημερώσῃ, κ' ἔχει νὰ κάμῃ τόση ψύχρα, ποῦ δὲν θὰ μᾶς ὠφελῇ πλέον οὔτε ἡ ὥστια. Τώρα, βλέπουμε τὸν δρόμον καὶ θαύρωμεν κανένα καλύδι νὰ περάσωμε τὴν ἐπίλοιπὴ νύκτα.

Ἡ Μαρία δὲν εἶχεν ἰδίαν θέλησιν· καὶ τοὶ δὲ αἰσθανομένη μεγάλην διάθεσιν νὰ κοιμηθῇ ὀλίγον ἔτι, ἡτοιμάσθη ν' ἀκολουθήσῃ τὸν Γερμανόν. Ὁ δὲ, λαβὼν τὸ τέκνον του, χωρὶς νὰ τὸ ἐξυπνίσῃ εἰς τὰς ἀγκάλας του, εἶπε πρὸς τὴν Μαρίαν νὰ πλησιάσῃ ἵνα τὴν σκεπᾷ ὑπὸ τὸν ἐπεσπύτην του, ἐπειδὴ δὲν ἤθελε νὰ λάβῃ τὸν ἰδικόν της τὸν καλύπτοντα τὸν Πέτρον.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! ἀνεφώνησεν ὁ Γερμανός, τέλος πάντων ἐδῶ εἶναι ἄνθρωποι καὶ θὰ ἐξύπνησαν, ἐπειδὴ βλέπω ἀναμένον φῶς. Θὰ σιμόνη ἡ αὐγή.

Τὸ φῶς ὅμως δὲν ἦτο φῶς οἰκίας, ἀλλὰ τὸ πῦρ ὅπερ ἀνῆψαν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι. Ἐπεριπάτησαν δύο βλοκλήρους ὥρας ὅπως ἐπανελάθωσιν ὅθεν εἶχον ἀναχωρήσει!

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

Ἰότε δὲ ἡσθάνθη τοσοῦτον πλησίον αὐτοῦ τὴν νέαν κόρην, αὐτός, ὅστις πρὸς στιγμὴν εἶχε λησμονήσει τοὺς λογισμούς του, ἤρχισεν ἐκ νέου νὰ συνταράσσεται. Δις ἡ τρίς ἀπεμακρύνθη μετὰ σπουδῆς ἀφ' αὐτοῦ τὴν κόρην. Ἐπειτα βλέπων ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν προφθάσῃ ἐπέτετο περιμένων, τὴν εἶλκε ζωηρότατα πλησίον του καὶ τὴν ἐσφιγγε τοσοῦτον περιπαθῶς, ὥστε ἡ Μαρία ἠπόρει καὶ δυσχερεστεῖτο σχεδόν· ἀλλὰ δειλιώσα ἡ ταλαίπωρος δὲν ἔλεγε τίποτε.

Οἱ δὲ ἐγνώριζον τὸ μέρος ὅθεν ἐκίνησαν, οὕτω δὲν ἐγνώριζον καὶ ποῦ διευθύνοντο. Διελθόντες

ΘΥΣΙΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ.

—οοο—

Διτταὶ ἦσαν αἱ θυσίαι τῶν ἀρχαίων· αἱματηραὶ καὶ ἀναίμακτοι· καὶ αἱματηραὶ μὲν αἱ τῶν τετραπόδων καὶ τῶν πτηνῶν, ἀναίμακτοι δὲ, ἅς διὰ τοῦτο καὶ ἀγνάς καλεῖ ὁ Θουκυδίδης, ὁ λιθωνωτός, ἡ σμύρνα, ὁ οἶνος, αἱ ἀπαρχαὶ τῶν καρπῶν καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἐγίνοντο δὲ πρὸς ἐπὶ κλησιν τῶν Θεῶν, εἴτε πρὸς ἐξιλέωσιν αὐτῶν, εἴτε χάριν αἰτήσεως

προστασίας ἢ ἄλλων ἀγαθῶν, εἴτε καὶ πρὸς εὐχαριστίαν.

Τὰ προσαγόμενα εἰς θυσίαν ἱερεῖα ἔπρεπε νὰ εἴησιν ἄρτια, ἄτομα, ὁλόκληρα, ὑγιή, ἄπηρα, παμμελεῖ, ἀρτιμελεῖ, μὴ κολοβά, μηδὲ ἔμπηρα, μηδὲ ἡκρωστρηριαμένα, μηδὲ διάστρογα· ἀλλὰ καὶ οἱ θύται ὤφειλον νὰ προσέρχωνται εἰς τὸν βωμόν, ὡς καὶ οἱ παρ' ἡμῖν λειτουργοί, καθαροί, ἀγνεύοντες, νοῦν καθαρόν ἔχοντες, νεουργόν καὶ νεοπλανῆ ἐσθῆτα φοροῦντες καὶ φαιδροί.

Ἐκ τῶν πρὸς θυσίαν προσφερομένων τετραπόδων προτιμῶντο οἱ βόες· ὅθεν αἱ ἐκατόμβαι καὶ τὰ βούβητα καὶ οἱ βουθύται καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἐσφράττοντο δὲ καὶ κριοὶ καὶ αἵγαι καὶ πρόβατα καὶ ἔλαφοι καὶ χοῖροι καὶ ἵπποι καὶ ἄλλα ἴσως ζῶα, ἄρρενα μὲν ὁσάκις προσήγοντο πρὸς θεόν, θήλεα δὲ ἐὰν πρὸς θεάν. Τὰ δὲ ἐκ τῶν ἱερείων κρέατα ἐκκοῦντο θεόθута, καὶ ἐμοιράζοντο πρὸς τοὺς ἱερεῖς, τοὺς ἱεροθύτας καὶ τοὺς προσφέροντας τὴν θυσίαν.

Ἡ ἐνταῦθα παρατιθεμένη εἰκὼν παριστᾷ θυσίαν βοῶς ἀγομένου εἰς τὸν βωμόν πρὸς σφαγίαν. Κατὰ τὴν παραδεδεγμένην τάξιν τὰ κρέατα τῶν θυσιασθησομένων ἐχρυσούντο, ἡ κεφαλὴ ἐστεφανοῦτο καὶ τὸ λοιπὸν σῶμα ἐκαλύπτετο στολῇ. Προηγούντο δὲ τοῦ θύματος ὕμνοδοί.

Ὁ ἱερεὺς φέρων στολὴν προσήχετο, καὶ μετὰ ταῦτα παρήγγελλε μεγαλοφώνως τοὺς κήρυκας ν' ἀποβάλλωσι τοὺς βεβήλους, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν ὁ λειτουργὸς κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θείας μυσταγωγίας ἐκφωνεῖ· «Ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε, οἱ κατηχούμενοι προέλθετε· μὴ τις τῶν κατηχουμένων.» Θυμιάσας δὲ μετὰ ταῦτα τὸν βωμόν, τὰ εἰδωλα καὶ τὸ θῦμα, ἐστρέφετο πρὸς ἀνατολάς, προσήχετο πρὸς τοὺς θεοὺς ἐν γένει, καὶ ἰδίᾳ πρὸς ὃν ἡ θυσία, καὶ ἐπεκαλεῖτο τὴν θείαν προστασίαν ὑπὲρ τῶν τελούντων αὐτὴν καὶ ὑπὲρ τῶν ἀρχόντων, ἀπαρallάκτως ὡς καὶ οἱ ἡμέτεροι ἱεργοὶ σήμερον.

Μετὰ ταῦτα ἤρχετο ἡ θυσία· ὁ ἱερεὺς ἐθυμιάζε καὶ αὖθις τὸ θῦμα, κατέβρεχεν αὐτὸ δι' ὕδατος ἡγιασμένου, καὶ ἐσκόρπιζεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἄλφιτα. Καὶ λαβὼν πυτήριον πλήρες οἴνου ἔπινεν ἐξ αὐτοῦ, ἐδίδε καὶ τοῖς περιεστώσι, τὸ δὲ περισσεύμα ἔχεεν ἐπὶ τῶν κεράτων τοῦ θύματος ἀναγινώσκων μυστικῶς εὐχάς. Τελευταῖον ἀπέσπα τρίχας τινὰς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ ζῶον, ἔριπτεν αὐτάς εἰς τὸ πῦρ, καὶ διὰ νέματος προσέταττε τὴν σφαγίαν. Καὶ ἀμέσως εἰς μὲν τῶν ἱεροθύτων ἔπαιε τὸ θῦμα διὰ πελέκεος, ἕτερος δὲ ἐσφαγίαζεν αὐτό, καὶ ἄλλος συλλέγων τὸ αἷμα προσέφερε τῷ ἱερεῖ, ὅστις ἐρρᾶντιζε τὸν βωμόν. Ἀνατεμνομένου δὲ τοῦ ζῶου ἐγίνοντο αἱ οἰωνισμοί, τὰ σπλάγχχνα ἐκαίοντο καὶ εἶπετο ἡ ἀπόλυσις τῆς ἐκκλησίας.

Ἐν δὲ Βοιωτίᾳ ἔθουν καὶ μῆλα τῷ Ἡρακλεῖ ἐξ αἰτίας τοιαύτης· συγκροτηθείσης τῆς πανηγύρεως καὶ ἐπιστάντος τοῦ καιροῦ τῆς θυσίας, ἐβράδυναν νὰ φέρωσι τὸ ἱερεῖον, ὅπερ ἦτο κριός, τοῦ

Ἀσωποῦ ποταμοῦ ὑπερεκχειλίσαντος αἰῶνης καὶ καταστάντος ἀδιαβάτου. Τότε οἱ περὶ τὸ ἱερὸν παῖδες ἀνεπλήρωσαν τῆς ἱεουργίας τὸν νόμον, λαβόντες μῆλον ὠρχίον καὶ θέσαντες κάρφη μὲν τέσσαρα ὑπ' αὐτὸ ἀντὶ ποδῶν, δύο δὲ ἄλλα ἀντὶ κερμάτων· καὶ μιμούμενοι τοὺς ποιητάς ὀνομάζοντας τὰ πρόβατα μῆλα, εἶπον ὅτι θύουσι μῆλον ἀντὶ προβάτου. Ἐπειδὴ δὲ εὐχαριστήθη ὁ Ἡρακλῆς ὅστις ἔκτοτε ἐπεκλήθη Μήλων, τὸ εἶδος τῆς θυσίας παρέμεινε μέχρι τέλους.

Ἐσυνεθίζον δὲ, ὡς καὶ ἡμεῖς, οἱ ἀρχαῖοι τὰ ἀναθήματα, ἀφιερῶντες τοῖς Θεοῖς στεφάνους, φιάλας, ἐκπώματα, θυμιατήρια, χρυσίδας, ἀργυρίδας, οἰνοχόας, ἀμφορίσκους καὶ τὰ τοιαῦτα.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΕΪΑΝ ΜΟΥ.

—οοο—

Ἐδιορίσθης λοιπὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς σου ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν, ὡς μοὶ γράφεις· σὲ συγχαίρω, ἀγαπητή μου, ἐπειδὴ τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι ἔχει πεποιθήσιν εἰς τὴν κρίσιν, τὴν φρόνησιν καὶ τὴν τάξιν σου. Προσπάθησε λοιπὸν ν' ἀναφανῇς ἄξια τῆς πεποιθήσεως ταύτης.

Ἐνθυμοῦ ὅτι τὸ διοικεῖν καλῶς οἰκίαν δὲν εἶναι τόσον εὐκόλον ὅσον φαίνεται κατὰ πρώτην ἑποψίαν. Καὶ ἂν θέλῃς νὰ ἐπιτύχῃς πρέπει νὰ συλλογίζεσαι μᾶλλον τὰ χρεὴ τῆς νέας ταύτης θέσεώς σου, παρά τὴν δύναμιν τὴν ὁποίαν αὕτη σὲ χορηγεῖ.

Ὁ πρῶτος καὶ οὐσιωδέστερος κανὼν τὸν ὁποῖον πρέπει ν' ἀκολουθῇ, εἶναι τὸ νὰ διατηρῇς πάντοτε ἰσορροπίαν μεταξὺ τῶν ἐξόδων καὶ τῶν ἐσόδων σου, καὶ πιστεύσέ με ὅτι ἐὰν δὲν ἐννοήσῃς πόσον οὐσιώδης εἶναι αὕτη ἡ συμβουλή, ἐὰν δὲν τὴν λάβῃς ὡς κανόνα τῆς διαγωγῆς σου, τὸ πᾶν θὰ δυστυχῇ εἰς τὴν οἰκίαν σου. Ἡ τύχη τῶν οἰκογενειῶν κρέμαται ἀπὸ τὴν οἰκονομίαν τῶν γυναικῶν. Οἱ ἄνδρες ἐνασχολούμενοι εἰς σοβαρὰ συμφέροντα καὶ σημαντικὰ ἔργα, χρεωστοῦν νὰ φέρωσι τὰ ἀναγκαῖα χρήματα διὰ τὴν διατήρησιν τῆς οἰκίας· ἀλλ' αἱ γυναῖκες διὰ τῆς τάξεως, τῶν φροντίδων καὶ τῶν οἰκιακῶν αὐτῶν ἀρετῶν, χρεωστοῦν νὰ καταστάνωσιν αὐτὰς ἀχωρίστους τῆς πενίας δυστυχίας. Μεγαλητέρα ὄλων τῶν ἀρετῶν εἶναι λοιπὸν ἡ οἰκιακὴ οἰκονομία, ἐπειδὴ αὕτη παρακολουθεῖται παρ' ὅλων τῶν ἄλλων.

Ἡ οἰκονομία γυνὴ εἶναι καλὴ θυγάτηρ, ἐπειδὴ εὐρίσκει τὸν τρόπον τοῦ ὑποστηρίξαι τὴν μητέρα της, ἐὰν αὕτη δὲν χαίρει ἀνεσιν, καὶ τοῦτο ἀνευ βλάβης τῆς νέας οἰκογενείας της.

Εἶναι καλὴ μήτηρ, ἐπειδὴ ἐξασφαλίζει τὸ μέλλον τῶν τέκνων της.

καὶ σήμερον βασιλίσκοι. — Οἱ βασιλίσκοι, ἀπεκρίθη ὁ ἐρωτηθεὶς, ἦσαν, φίλε μου, ὀκτάποδες· ἐπειδὴ δὲ ὀκτάποδα ζῶα δὲν εὐρίσκονται πλέον, ἐκτὸς μόνον τῶν θαλασσίων ὀκταποδίων, ἐξέλιπον καὶ οἱ βασιλίσκοι. — Ἀάθος ἔχετε, κύριε, ὑπέλαβε τρίτος τις χωρικός. Ἐάν δὲν σώζωνται ὀκτάποδες βασιλίσκοι, σώζονται ὅμως πολλοὶ δίποδες, καὶ τούτους εὐρίσκετε εὐκόλως εἰς τὴν τάξιν ἐκείνην εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπάρχωσι διόλου, τὴν τάξιν τῶν... λογιωτάτων.

Καὶ ταῦτα μὲν ὀρκίζομαι ὅτι ἤκουσα· ἐγὼ ὅμως βεβαιῶ ὅτι ὑπάρχουσι καὶ σήμερον ζῶα ὀνομαζόμενα βασιλίσκοι· εἶναι δὲ δύο εἰδῶν.

Τὸ πρῶτον εἶδος ἐξεικονίζεται ἀπὸ τὸ παρακείμενον ξυλογράφημα, καὶ εὐρίσκεται εἰς τὰς νήσους Ἀμβόνην καὶ Ἰάβαν, κειμένως τὴν μὲν κατὰ τὸ ἀρχιπέλαγος τῆς Μαλαισίας, τὴν δὲ κατὰ τὸ τῆς Σόνδας. Διαιτῶνται δὲ παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν καὶ τρέφονται ἐκ τῶν καρπῶν τῶν δένδρων εἰς ἃ εὐχερῶς ἀναβάνουσι. Τὸ χρῶμα αὐτῶν εἶναι ὑποπράσινον μετὰ μελαίνων γραμμῶν, εἰς δὲ τὴν κοιλίαν καὶ τὰ πλευρὰ ἔχουσι λευκά στίγματα. Ἐχουσι δὲ μέγεθος τεσσάρων γαλλικῶν ποδῶν συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς οὐρᾶς, τρις οὗσης μακροτέρας τοῦ λοιποῦ σώματος.

Καθὼς οὕτε κατὰ τὸ σῶμα, ἐπίσης οὕτε κατὰ τὰς διαθέσεις οἱ βασιλίσκοι οὗτοι ὁμοιάζουσι τοῖς ἀρχαίοις· διότι εἶναι ἡμεροὶ, καὶ τὸ κρέας ἔχουσι γλυκὺ καὶ προσομοιάζον τὸ τῆς δορκάδος· διὸ καὶ τρώγουσιν αὐτὸ οἱ κάτοικοι τῶν εἰρημένων νήσων.

Τὸ ἕτερον εἶδος τῶν βασιλίσκων παρεμφερὲς πρὸς τὰς σαύρας καὶ λέγεται ἀμφίβιον. Πατρίδα ἔχουσιν οὗτοι τὴν Ἀμερικὴν, σῶμα φολιδωτὸν καὶ κέρκον ὡσαύτως μακρὰν. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἔχω, ἐγὼ ὁ γράφων, ἱκανὰς εἰδήσεις, ἀρκοῦμαι μόνον εἰς τὸ νὰ τοὺς καταδείξω.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

The Orthodox doctrine of the apostolic Eastern church; or, a compendium of christian theology. Translated from the Greek. To which is prefixed, an historical and explanatory essay on general catechism; and appended, a treatise on Melchisedec. — London, 1857. ἤτοι· α' Ὁρθόδοξος διδασκαλία τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ σύνθεσις τῆς Χριστιανικῆς Θεολογίας. Μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἥς προηγείται μὲν ἱστορικὸν καὶ ἐξηγητικὸν δοκίμιον περὶ τῆς γενικῆς κατηχήσεως, ἔπειτα δὲ πραγματεία περὶ Μελχισεδέκ. Ἐν Λονδίῳ, 1857.

Τῆς μεταφράσεως ταύτης τὸ πρωτότυπον εἶναι ἡ γνωστὴ Κατήχησις τοῦ Πλάτωνος μετὰ τῶν ὑπὸ Κοραῆ προταχέντων προλεγόμενων. Μεταφραστὴς δὲ εἶναι ὁ ἐν Μαγκεστρία ὁμογενὴς Κ. Γ. Ποτέσ-

σαρος. Καθὰ οὗτος λέγει ἐν προοιμίῳ, σκοπὸς τῆς μεταφράσεως ὑπάρχει τὸ νὰ δειχθῇ καὶ πρὸς τοὺς Ἀγγλους ὅτι ἡ διδασκαλία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας εἶναι αὐτὴ ἐκείνη ἡ τῶν Ἀποστόλων, διατηρηθεῖσα ἀναλλοίωτος καὶ ἀπαρχάρακτος μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

Ὅτι ἀξιόλογος ἡ ἰδέα τοῦ μεταφραστοῦ καὶ ὅτι ὁ σκοπὸς αὐτοῦ ἐπέτυχε θαυμασίως, ἀπόδειξιν ἔχουμεν τὰς κρίσεις πολλῶν ἀγγλικῶν ἐφημερίδων περὶ τοῦ πονήματος τούτου (*). Ὅπως ὀφείλομεν, ἀνιχνεύοντες τὴν ἱστορίαν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ἐπὶ τῆς μακρᾶς αὐτοῦ δουλείας, καὶ καθιστάνοντες γνωστὰς τὰς ἀρετὰς δι' ὧν ἔσωσε τὸν ἴδιον ἐθνισμόν, νὰ στηλιτεύσωμεν τὸ ἐσφαλμένον ἢ τὸ ἐπιβουλον τῶν περὶ ἡμῶν ἰδεῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, οὕτως ὀφείλομεν διὰ παντὸς τρόπου νὰ ἐξελέγχωμεν τὴν συκοφαντίαν καὶ νὰ καταστρέφωμεν τὴν παράλογον καὶ ἀνυποστήρικτον δόξαν ὅτι ἡμεῖς παρεξελίναμεν τῆς ὁδοῦ τὴν ὁποίαν ἐχάραξαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ αἱ ἑπτὰ Σύνοδοι. Χρέος ἔχομεν ν' ἀποδεικνύωμεν ὅτι καινοτομίαν περὶ τὰ δόγματα οὐδεμίαν ἡμεῖς κατεργάσθημεν, φέροντες ἐξαίρετως εἰς μαρτυρίαν αὐτὴν τὴν ὁμόθυμον καὶ κατὰ πάντα σύμφωνον πίστιν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις καὶ τοὶ εἰς πολλὰς πολιτικὰς διαιρέσεις κεχωρισμένοι, πρεσβεύει ὅμως ἀναλλοιώτως τὰ αὐτά.

Τοιαῦται ἐν γένει καὶ αἱ τῶν ἀγγλικῶν ἐφημερίδων παρατηρήσεις μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ὑπὸ τοῦ Κ. Ποτέσαρου δημοσιευθείσης κατηχήσεως. Ἡ Clerical Journal πρὸ πάντων δι' ἐκτενεστέρου ἄρθρου ἐκθειάζει τὴν ἰδέαν τοῦ μεταφραστοῦ, «καθόσον, λέγει, τὰ περὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας γινώσκοντες ὀλίγον ἐν Ἀγγλίᾳ ἐκ πληροφοριῶν καὶ διηγήσεων περιηγητῶν, αἵτινες ἢ εἶναι ἀτελεῖς, ἢ μεροληπτικαὶ ἢ ἐπιπόλαιοι. Ἡ Ῥώμη, προσθέτει, ὁνομάζει, ταύτην σχισματικὴν, ὡς καὶ τὴν ἡμετέραν αἰρετικὴν. Καὶ ὅμως ἡ θρησκευτικὴ ὁμολογία ἢ ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀποστόλων αὐτῶν, διασπαρείσα εἰς τοιοῦτους καὶ τοσαῦτα ἔθνη, καὶ ὁπαδοὺς ἔχουσα καὶ μάρτυρας καὶ τηλικούτους συγγραφεῖς καὶ ἁγίους καὶ μάρτυρας, ἢ ἀντιστᾶσα εἰς τὴν τρομερὰν τῶν Μωαμεθανῶν τυραννίαν καὶ ἀποσοβήσασα τὰς πολιτικὰς ἐπιβροάς, ἢ παραδεχομένη ὡς θεμέλιον αὐτῆς τὰ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῆς Νικαίας καὶ τοῦ Ἀθανασίου σύμβολα, καὶ τὰς παραδόσεις αὐτῆς ἔλκουσα ἀπὸ αὐτῶν τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων, εἶναι ἀξίη τῆς προσοχῆς ἡμῶν.»

«Αἱ ἡμέραι, προσθέτει ἡ αὐτὴ ἐφημερίς καταδεικνύουσα τὴν συγγένειαν τῆς Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς Διαμαρτυρομένης θρησκείας, τῆς Μωαμεθανικῆς πλάνης εἶναι μεμετρημένοι, οἱ δὲ κυβερνῶντες τὴν

(*) Ἰδὲ τὰ ὀνόματα ἐκείνων τὰς ὑποίας ἡμεῖς ἔχομεν ὑπ' ὀψιν. — The Clerical Journal. — The British Banner. — The Journal of Sacred Literature and Biblical Record. — Manchester Examiner and Times. — The Watchman and Wesleyan Advertiser.

Ῥωσσίαν θέλουσι δώσει, ὡς ἐλπίζομεν, μείζονα ἐλευθερίαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Τότε θέλομεν ἰδεῖ ὅτι αἱ ἀρχαὶ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης εἶναι ἱκαναὶ νὰ προάξωσι καρποὺς τῶν ὁποίων τὴν μὲν ἔλλειψιν οὐδεὶς θρηνεῖ, τὴν δὲ παρουσίαν οὐδεὶς θέλει ἐπευφημήσει μᾶλλον ἡμῶν.»

Τοιαύτας ἰδέας ἐγέννησεν ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ ἔργον τοῦ ὁμογενοῦς Κ. Ποτέσαρου, καὶ διὰ τοῦτο μετ' εὐγνωμοσύνης σπεύδομεν νὰ συγχαρῶμεν αὐτὸν διὰ τὴν πλήρη ἐπιτυχίαν τῆς πατριωτικῆς του προθέσεως.

ΒΙΒΛΙΑΚΑ.

Συνέχεια. Ἰδεὶ φυλλάδ. 202.)

—ooo—

16. Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Στυλιανοῦ τοῦ Παμφλαγόνος, ψαλλομένη τῇ κς' τοῦ Νοεμβρίου μηνός ἐν ἡ τελεῖται ἡ αὐτοῦ μνήμη· πρὶν μὲν συντεθεῖσα παρὰ τοῦ ποτὲ ἑλλογιμωτάτου κυρίου Στυλίου Ῥίκου, καὶ ἐκδοθεῖσα σπουδῇ καὶ δαπάνῃ τοῦ πρὸς εὐγενεστάτου κυρίου Θεοδώρου Προσαλέντη· νεοστὶ δὲ δι' ἐπιμελείας καὶ ἀναλωμάτων τοῦ νῦν ἐλαμπροτάτου κυρίου Θεοδώρου Προσαλέντη, τῷ αὐτοῦ δισεγγόνου, χάριν εὐλαβείας μετατυπωθεῖσα. Ἐνετίησι, ἀψιδ'. Παρὰ Μιχαὴλ Ἀγγέλω τῷ Βαρβονίῳ. — Εἰς 8^{ον}. Σελ. 23.

17. Πίναξ τῶν πλὴν συνηθισμένων βιβλίων τῆς ἐκκλησίας μας κατὰ τὴν κοινὴν γλῶσσαν καὶ τῶν περιεχόντων ἐν αὐτοῖς, καὶ σὺναξις προσέτι τῶν δοξαστικῶν, ἀπολυτικῶν καὶ κοντακίων τῶν ἐπιστημοτέρων ἑορτῶν, μετὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ μικροῦ ἀγιασμοῦ, ὡς ἐν συντόμῳ, τὰ ὁποῖα ἐτυπώθησαν εἰς δαπάνῃς τοῦ ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν, διὰ πρόχειρον χρῆσιν τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν, διὰ δαπάνῃς τοῦ ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν, ἐπιμελείας καὶ διορθώσεως Πέτρου Κασσιμάτη, ἱατροσοφιστοῦ Κερκυραίου. Ἐνετίησι, ἀψιδ'. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρῳ. — Εἰς 12^{ον}.

18. Ἀκολουθία τοῦ ἐν Κερκύρᾳ κατὰ Ἀγαρηῶν ὑπερφυοῦς θαύματος τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος τοῦ θαυματουργοῦ, συντεθεῖσα εἰς ἔπαινον τοῦ ἁγίου καὶ ἀφιερωθεῖσα τῷ εὐγενεστάτῳ καὶ ἐλαμπροτάτῳ κυρίῳ κυρίῳ Ἰωάννῃ Ῥοδοστάμῳ, ἀρχοντὶ ἀξιοτάτῳ τῷ Κερκυραίῳ, εἰς δὲ τῶν πιστῶν ὠφέλειαν τύπῳ δοθεῖσα. Ἐνετίησι, ἔπει σωτηρίῳ ἀψιδ'. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρῳ. — Εἰς 4^{ον}. Σελ. 24.

Συγγραφεὺς τῆς ἀκολουθίας ταύτης εἶναι ὁ ἁγίου ἱεροῦ Μαρτίνου.

19. Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου, ψαλλομένη ἐν τῇ νήσῳ Κερκύρας τῇ κ' Μαΐου μηνός, ἐν ἡ διέβη ἐκεῖθεν τὸ ἅγιον αὐτοῦ λείψανον, καὶ παρὰ τῶν τότε φιλευσεῶν σεβασμῶς ἡσπᾶσθη, παρὰ τοῦ ἐν ἱερῷσι λογιωτάτου

Βίκτορος Κλαπατζαρῶ. Ἐνετίησι, ἀψιδ'. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρῳ.

20. Ὑμνολογίδιον, περιέχον τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ ὑπερφυοῦς καὶ φοικτοῦ θαύματος, γεγονότος διὰ τῆς ἁγίας καὶ σεβασμίου εἰκόνης τῆς ὑπεράγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου τῆς Κασσιοπίας, ἐπὶ τῷ ἀδίκῳ τυφλωθέντι Στεφάνῳ καὶ παραδόξῳ ὁμματωθέντι. Ἐτι δὲ τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου καὶ πανευφήμου Μαρτίνου τοῦ μάρτυρος, καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων καὶ καλλινίκων Παρθένων Πίστεως, Ἐλπίδος, καὶ Ἀγάπης μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν Σοφίας, καὶ ἐν τῷ τέλει Μεγαλυνάριά τινα μερικῶν ἁγίων. Συντεθέν παρὰ Νικολάου Τριανταφύλλου τοῦ Κερκυραίου, καὶ διὰ δαπάνης αὐτοῦ τοῖς τύποις ἐκδοθέν. Τῷ Παναγιωτάτῳ, σοφοτάτῳ τε καὶ θεοσεβεστάτῳ κυρίῳ ἡμῶν Ἱερεμῖᾳ, Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης, καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, ταπεινῶς ἀφιερωθέν. Ἐνετίησι, ἀψιδ'. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρῳ. — Εἰς μέγα 8^{ον}. Σελ. 63.

21. Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Βαρβάρου τοῦ Πενταπολίτου, ψαλλομένη τῇ ις' τοῦ Μαΐου μηνός. Ἀφιερωθεῖσα τῷ παναιδεσιμωτάτῳ τε καὶ λογιωτάτῳ μεγίστῳ Πρωτοπαπᾷ τῆς Θεοφρουρίτου πόλεως Κερκύρας κυρίῳ Σπυρίδωνι τῷ Βούλγαρῳ. Νῦν πρῶτον τυπωθεῖσα συνεργεῖα τῶν τιμίων κυρίου Ἰωάννου Κουτούλη, κυρίου Αὐγουστίνου Ἀρμένου καὶ κυρίου Θεοδώρου Γιωργωτά, Κυβερνητῶν τῆς μονῆς τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Βαρβάρου. Ἐνετίησι, ἀψιδ'. Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι. — Εἰς 4^{ον}. Σελ. 24.

22. Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Διονυσίου Ἀρχιεπισκόπου Αἰγίνης τοῦ Ζακυνθίου, ψαλλομένη τῇ ις' τοῦ Δεκεμβρίου μηνός, συντεθεῖσα παρὰ Γεωργίου Σπυρίδωνος Ζακυνθίου, τοῦ ἐλαχίστου ἐν Ἱεροδιακόνοις, καὶ ἀφιερωθεῖσα τῇ ἐκλαμπροτάτῃ καὶ περιδλεπτῇ Κοινοτήτι καὶ Πολιτείᾳ Ζακύνθου. Ἐνετίησι, ἀψιδ'. Παρὰ Νικολάω τῷ Σάρῳ 1738. — Εἰς 4^{ον}. Σελ. 40.

Μετατυπώθη τῷ 1755 παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι, καὶ τῷ 1774 παρὰ Νικολάω Γλυκεῖ.

(Ἐπεται συνέχεια.)

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Εἰς τὴν βρύσιν τοῦ ἱατροῦ Τσαπραζλῆ (*).

—ooo—

Πῶς διαβήτη χροστά τὸ καθαρό νερό μου·
Καθὼς ἐκπύουσι κοντὰ στὸν ἴσκιον τὸ δικό μου.
Μ' ἀνάστην ὁ Τσαπραζλῆς, καὶ μῶχιν παραγγεῖλαι
Νὰ θαραπύω δροσερὰ τὰ διψασμένα χεῖλην.
Καθὼς κί αὐτὸς μὲ τὴ σπουδὴ καὶ πρᾶξιν ἔχει μάθει
Νὰ θαραπύῃ τοῦ κορμιοῦ τοὺς πόνοους καὶ τὰ πάθη.

(*) Ἐκ τῶν ἀνεκδότων τοῦ Βηλαρῶ. Ἰδεὶ φυλλάδ. 197, σελ.

ΠΑΝΔΩΡΑ.

--εοε--

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΔΙΑΘΗΚΗ. Πρὸ 62 ἐτῶν ἔζη ἐν Λονδίῳ πλούσιός τις ἔμπορος, Πέτρος Θέλουσων κηλούμενος, περιουσίαν ἔχων 17 μὲν καὶ ἐπέκεινα ἐκατομμυρίων δρ. μετρητῶν, 140 δὲ περίπου χιλιάδων δρ. εἰσόδημα ἐκ κτημάτων ἀκινήτων. Ἐπειδὴ δὲ συνέλαβε τὴν φιλόδοξον ιδέαν νὰ κατὰστήσῃ οἰκογένειαν σημαντικὴν, ἱκανὴν νὰ ἀναδειχθῇ ἐκ τῶν πρώτων, δὲν κατέλιπε τὴν περιουσίαν του εἰς τοὺς τρεῖς υἱούς του, ἀλλ' ἀπεφάσισε νὰ μείνῃ ἀκεραία καὶ νὰ ἐπαυξηθῇ διὰ τῶν εἰσοδημάτων, χωρὶς νὰ ἐγγίσῃ οὔτε λεπτόν ἐξ αὐτῆς οὐδὲν τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας του, τὰ ὅποια ἤθελον ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον μέχρι τῆς ὥρας τοῦ θανάτου του. Ὅταν δὲ ἀποθάνωσιν ὅλα τὰ τέκνα καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόγονοί του οἱ γεννηθέντες πρὸ τοῦ θανάτου του, τότε ἡ ὅλη περιουσία νὰ διανεμηθῇ εἰς τοὺς τρεῖς πρωτοτόκους υἱούς τῶν τριῶν υἱῶν του. Ἐν ἔτος μετὰ τὴν σύνταξιν τῆς διαθήκης ἀπέθανεν ὁ Πέτρος. Οἱ ταλαίπωροι κληρονόμοι ἔζων, ὡς ὁ Τάνταλος, ἐν μέσῳ πλούτου, στερούμενοι καὶ τοῦ ἐπιουσίου. Καὶ ἠθέλησαν μὲν νὰ ἀκυρώσωσι τὴν διαθήκην διὰ τῶν δικαστηρίων, ταῦτα ὅμως ἀπέρριψαν τὴν αἴτησιν.

Ἐν τῷσὺν παρήρχετο ὁ καιρὸς, καὶ ἐβεβαιούτο ὅτι ἡ περιουσία τοῦ Πέτρου ἀνέβη εἰς χίλια ἐκατομμύρια δρ. Ἀλλ' ἠξέυρετε τίς ἐκληρονόμησεν αὐτήν; Αἱ δίκαι! διότι οἱ κληρονόμοι πρὸ 60 ἐτῶν διαφωνοῦντες δικάζονται.

Τὸ 1856 ἔτος ἐγένετο τέλος πάντων ἡ διαθήκη ἐκτελεσθῇ· ἀλλὰ καὶ νέαι δίκαι· ἡ διαθήκη δὲν ἐξηγείται σαφῶς ὡς πρὸς τοὺς πρωτοτόκους. Ὅποιοιδήποτε ὅμως καὶ ἂν ἀναδειχθῶσι κληρονόμοι, εἴναι βέβαιον ὅτι δὲν θὰ κληρονομήσωσιν ὅσα ἐφάνταζετο ὁ Πέτρος ὅστις, πρὸς χάριν τῶν δικαστηρίων, ἀφῆκεν εἰς τὴν πτωχείαν δύο γενεάς.

ΥΠΟΒΡΥΧΙΟΣ ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΣ. Ἐγράψαμεν ἄλλοτε περὶ τῆς μελετωμένης συστάσεως ὑποβρυχίου τηλεγράφου μετὰ τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νέου κόσμου. Χαίροντες δὲ ἀναγγέλλομεν σήμερον ὅτι μετ' ἀποτυχούσας δοκιμασίας τὸ σύρμα συνδέει ἀπὸ τινος τὴν Εὐρώπην μετὰ τῆς Ἀμερικῆς. Αἱ πρῶται κοινοποιήσεις ἐφῆσαν ἐν ἀκαρεῖ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἄλλο μέρος· ἡ δὲ διαφορά πολλῶν λεπτῶν τῆς ὥρας, περὶ ἧς ὠμίλησαν πολλοὶ ἐφημερίδες, προέρχεται ἐκ τῆς σημαντικῆς διαφορᾶς τῆς ὑπαρχούσης μετὰ τῶν ὥρῶν τῶν δύο ἡμισφαιρίων. Ἐξ ἐναντίας ἡ ταχύτης τοῦ ἡλεκτρισμοῦ εἶναι τοιαύτη, ὥστε μόλις ἡ κοινοποίησις ἐγένετο εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ ἐφῆσεν ταυτοχρόνως σχεδὸν εἰς τὴν Εὐρώπην.

Μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ μεγάλου τούτου γεγονότος οἱ Ἀγγλοὶ προτίθενται νὰ ἐνώσωσι διὰ τριού-

του τηλεγράφου μετὰ τῆς μητροπόλεως καὶ ὅλας τὰς ἀποικίας αὐτῶν. Καὶ σημειώτεον ὅτι τοιαύτας ἔχουσιν εἰς τὴν Μεσόγειον, τὴν Ἀραβίαν, τὰς Ἰνδίας, τὴν Κίνα, τὴν Αὐστραλίαν, τὴν Ἀμερικὴν καὶ ἄλλαχοῦ. Κατὰ δὲ τοὺς ὑπολογισμοὺς αὐτῶν τὸ μῆκος ὅλων τῶν συρμάτων τὰ ὅποια θέλουσι συνενοεῖ τοὺς τόπους τούτους θὰ εἶναι ὀλιγώτερον τοῦ μετὰ τὴν Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς, ἔσον δηλαδὴ πρὸς εἰκοσιτέσσαρας περίπου χιλιάδας μιλίων. Τούτων γενομένων ἡ Ἀγγλία θ' ἀνταποκρίνεται ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ μετὰ τεσσαράκοντα καὶ ἐπέκεινα ἀποικίων καὶ ὑποτελῶν ἐπικρατειῶν εἴκοσι χιλιάδας μιλίων ἀπεχουσῶν τῆς μητροπόλεως, πρὸς τὸ ἀνατολικὸν καὶ δυτικὸν ἡμισφαίριον.

Ὅποια ἀνεκτίμητος κατὰκτησις διὰ τε τὴν ἐμπορίαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ αὐτὴν τὴν πολιτικὴν!

ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΩΔΕΙΟΥ. Περί τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ Ὠδείου τοῦ Ἡρώδου οὐδὲν εἴπομεν ἄχρι τῆς ὥρας, διότι σκοποῦμεν νὰ δημοσιεύσωμεν τὸ σχεδιογράφημα αὐτοῦ, ὡς καὶ λεπτομερεστέραν τινα ἐκθεσιν. Ἡ ἀνασκαφὴ ἐμποιεῖ πολλὴν τιμὴν πρὸς τε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κυβέρνησιν αὐτῆς. Ἐῖθε ἐξακολουθήσωσιν αἱ ἀνασκαφαὶ συστηματικώτερον, καὶ μάλιστα εἰς τὸ ἔδαφος τῆς ἀρχαίας πόλεως, ἐξ ὧν καὶ ἡ τέχνη καὶ ἡ ἱστορία θέλουσιν ἀφεύκτως ὠρελθῇ!

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ.

—οοο—

Τὸν Γεώργιον Μαυροκορδάτον ἀποθανόντα ἐν ἀκμαζούσῃ ἔτι ἡλικίᾳ θρηνοῦμεν οὐ μόνον ὡς εἰσημον τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου καθηγητὴν, ἀλλὰ καὶ ὡς σοφὸν συγγραφέα, ὅστις διὰ τῶν πραγματειῶν αὐτοῦ πολλάκις ἐκόσμησε τὰς στήλας τῆς ἀνδρείας, καὶ ὡς πολίτην ἐντιμὸν, καὶ ὡς φίλον ἐνθερμον τῆς πατρίδος, καὶ ὡς εὐσεβεῖ χριστιανὸν καὶ ζηλωτὴν τῆς δόξης τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὡς πατέρα περιπαθῶς μεριμνῶντα νὰ χορηγήσῃ πρὸς τὴν Ἑλλάδα πολίτας οὐχὶ ἀπλῶς γραμματὰς εἰδότας, ἀλλὰ χρηστὴν πρὸ πάντων ἔχοντα ἐργασίαν, καὶ γινώσκοντα τί ὀφείλουσι πρὸς τὴν πατρίδα. Ἦν δὲ ὁ ἀείμνηστος καὶ φιλελεῖμνος καὶ φιλάνθρωπος οὐδὲ θέλομέν ποτε λησμονήσῃ ὅτι ἐπὶ τῆς πανωλεθροῦ χολέρας τοῦ 1854 ἔτους τῶν βαθυπλούτων τινὲς ἀπεδιώξαν ἡμᾶς ἐπαίτουσας βοήθειαν ὑπὲρ τῶν πασχόντων καὶ τῶν ἐνδεῶν αὐτὸς προθύμως καὶ μετὰ δακρύων ἔδωκεν ἡμῖν εἰς λόγον χρηματικὴν ποσότητα, ἀνωτέραν πάσης ἑτέρας μετὰ τὰς βασιλικὰς δωρεάς.

Γαίαν ἔχοις ἐλαφράν, ἀείμνηστε Γεώργιε Μαυροκορδάτε!

—οοο—